

ZADRUGA.

Glasilo »Zadružne Zveze v Celju«.

Uredništvo in upravnništvo je v Schillerjevi cesti št. 3, 1. nadstropje v Celju. — Dopise blagovolite frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Naročnina se naj pošilja »Zadružni Zvezi v Celju«. — Ponatisi iz »Zadruga« so dovoljeni le tedaj, ako se navede vir

Izhaja enkrat v mesecu. Zadruga, ki so član Zadružne Zveze v Celju, dobivajo list v dveh izvodih brezplačno. Zadrugniki v Zvezi učlanjenih zadrug, društva in korporacije dobijo list za letno naročnino 2 kroni. Za vse druge naročnike stane list na leto 3 krona.

Cena inseratom je naslednja: za 1 kratno priobčenje ena cela stran 24 K, pol strani 16 K, četrt strani 10 K, osminka strani 6 K. — Za večkratno inseriranje primeren popust po dogovoru. Za 12 kratno inseriranje popust 50 odstotkov.

Zgodovina, razvoj in stanje zadružništva v Avstriji.

(Nadaljevanje.)

III. doba.

Uvažujoč velik pomen zadružništva za kmetijstvo in upoštevajoč napredek na zadružnem polju v Avstriji, je poljedelsko ministrstvo iz lastnega nagiba izdelalo načrt za pospeševanje kmetijskega zadružništva v Avstriji. Ta načrt z dne 3. avg. 1899. računa na sodelovanje političnih oblastij, deželnih odborov, deželnih hipoteknih bank, deželnih kmetijskih društev in kmetijskih društev, kakor tudi občin in vsebuje sledeče točke:

1. Naloga deželne vlade je politične oblasti in nadalje tudi kmetske občine opozarjati na važnost in korist združevanja kmetovalcev v gospodarskem oziru. Posebno naj delujejo politične gospodke na to, da se ne bodo kmetijske zadruga nadlegovale dajati ne neobhodno potrebna pojasnila, oziroma pošiljati dopise.

Skrbeti se mora za to, da se ustanove, če možno, v vsaki kmečki občini, denarne zadruga.

Čez celo deželo razširjena organizacija hranilnic in posojilnic (Rajfajznovk) je najuspešnejše sredstvo v svrhu odprave oderuštva, pospeševanja varčevanja in gospodarske odgoje kmečkega prebivalstva.

Hranilnice in posojilnice so tudi podlaga za vsak drug zadružni razvoj.

3. Potrebno je, da se posamezne Rajfajznovke v posameznih deželah, kar se je že v nekaterih deželah zgodilo, združijo v denarne centrale (zadružne zveze) dotične dežele; namen takih zvez je pouk, revizija, denarna sporavnava in podelitev potrebnega kredita.

4. Ne priporoča se ustanavljati za skupen nakup posebnih zadrug, ampak

naj vrše kreditne zadruga, ako posebne lokalne razmere ne zahtevajo ustanovitve posebnih nakupovalnih in prodajalnih zadrug, skupen nakup kmetijskih potrebščin, kakor gnojil, krmil, semenja, kmetijskih strojev itd. S skupnim nakupom se prihranimnogo v kmetijstvu, se kmetje ščitijo pred blagovnim oderuštvom in se zajamči nakup neponarejenega, izvrstnega blaga. Skupen nakup kolonijalnega blaga se naj opusti.

5. Zadružna zveza kreditnih zadrug naj prevzame tudi posel blagovne centrale in omogočuje tudi pristop nakupovalnim in prodajalnim zadrugam, ako ni v kateri deželi toliko nakupovalnih in prodajalnih zadrug, da se priporoča ustanovitev lastne centrale za nakup in prodajo.

Za posamezno zadruogo težavni blagovni promet se s tem, da se ista pridruži centrali, bistveno olajša, ker centrala prevzame nabavo kmetijskih potrebščin na debelo, izkorišča položaj na trgu, skrbi za kontrolo tvrdk ter jim odvzame večji del dela in rizika.

6. Največja važnost se mora polagati na zadružno organizacijo prodaje; ta je najtežavnejša, a, če se posreči, tudi najuspešnejša zadružna panoga. Potom zadružnega izkoriščanja, oziroma izdelovanja kmet. pridelkov, se deluje na boljšo kakovost in vnovčenje teh pridelkov, prihranijo se upravni in transportni stroški, poišče se lahko večji trg in se lahko nekatere zahteve nepošteno delujočih prekupcev izključijo.

Z ozirom na te ugodnosti in razmere v posameznih deželah se naj deluje na ustanovitev in pospeševanje mlekarških, vinarških, hmeljarških, sadjarških, pekarskih in mlinarskih, zelenjadarskih, jajčarskih in perutninarskih, konje- in biko-rejskih, klavnih, lanarskih in drugih zadrug.

Pri teh združnih panogah je treba največje pozornosti in se morajo osobito lokalne razmere upoštevati, da se dobi zagotovilo, da se nahajajo za uspešno delovanje takih zadrug potrebni predpogoji.

7. Najvažnejše vprašanje skupne prodaje v raznih deželah je vprašanje ustanovitve žitnih skladiščnih zadrug. V deželah, v katerih se prideluje žito, se naj temu vprašanju posvečuje vsa pozornost ne le v tem oziru, da se podpirajo take zadrug, ampak, da se pri ustanovitvi teh zadrug natanko upoštevajo vsi za uspešno delovanje skladiščnih zadrug potrebni predpogoji.

Poljedelsko ministerstvo je mnenja, da niso pri nas ugodna tla za velika skladišča. kakor so ista nekatere države ustanovile v to svrhu, da taka skladišča vplivajo na cene na svetovnem trgu. Pač pa smatra kot svojo nalogo podpiranje lokalnih združnih skladišč.

Ugodnosti majhnih združnih skladišč. katerih namen je krajevne nedostatke žitne trgovine odpraviti in prodajo žita pospeševati, so znane. Vendar je neobhodno potrebno, da se natanko prouče vse krajevne razmere, predno se začne z ustanovitvijo skladišča.

Predvsem se mora upoštevati, če se nahaja potreba po ustanovitvi in če so dani predpogoji, kateri zagotavljajo podjetju življensko silo. Upoštevati se morajo obstoječe tradicije glede prometa z žitom in se mora okrožje jednega žitnega tržišča sprejeti kot najbolj primeren delokrog skladišča. Pri večjem okrožju so potrebne podružnice. Skladišče se naj postavi v bližini železniške postaje.

Kar se tiče potrebe. je merodajno, da se v delokrogu skladišča nahaja dovolj žita za prodajo in da so kmetje pripravljene žito v skladišče oddati. Potrebno je tudi, da ima prebivalstvo dotičnega okraja dovolj združnega duha in čuta za skupnost in da so denarne zadrug že v tem oziru tla pripravljale ter nudijo možnost del stroškov potom kredita doseči. Že pred ustanovitvijo zadrug se naj misli na odjemalce in se tozadevno stopi v zvezo z mlino, pivovarnami in drugimi velikimi odjemalci. Pred vsem pa se priporoča, da se že v začetku obrnejo ustanovitelji na kako združno zvezo, katera razpolaga z večjimi izkušnjami v združništvu in lahko daje potrebna navodila, načrte in druge pripomočke.

Skladišča naj slonijo na podlagi združne samopomoči. Radi tega se mora od združnikov v prvi vrsti zahtevati, da kažejo združni duh s tem, da k podjetju primerno prispevajo in prevzamejo primerno jamstvo.

Deleži naj bodo tako visoki, da znašajo znaten del naložne glavnice. Jamstvo za deleže naj bo tako visoko, da se pokrije potrebna obratna glavnica in oni del naložne glavnice, katerega ne pokrije lastno premoženje in subvencije javnih činiteljev.

Da se morejo vsi predpogoji natančno presoditi, je potrebna posebna komisija za presojevanje združnih naprav v posameznih deželah; ista naj se sestavi iz zastopnikov vlade, deželnega odbora, kmetijske družbe in združnih zvez.

Največji upliv naj imajo združne zveze, oz., kjer istih ni, deželni odbori in je radi tega najprimernejše, da se vse zadrug, ki se snujejo, že od začetka podredijo vodstvu in nadzorstvu take centrale.

8. Tudi v bodoče se bode poljedelsko ministerstvo trudilo z denarnimi sredstvi, v kolikor so ista na razpolago, podpirati združništvo, v prvi vrsti zadrug, ki ne stoje osamljene za se, ampak so združene v zveze.

Poljedelsko ministerstvo bo podeljevalo združnim zvezam podpore za izobrazbo in nastavljanje spretnih, trgovsko izobraženih uradnikov, za propagando, za poučna potovanja, za ureditev revizijskih naprav itd.

V svrhu izobrazbe knjigovodij (računarjev) za posamezne posojilnice Rafajznovke, kakor tudi v svrhu pouka glede združne nabave umetnih gnojil, se priporočajo poučni tečaji in se naj udeležencem podeljujejo primerni stipendiji. Poljedelsko ministerstvo bo take tečaje podpiralo z denarnimi prispevki.

Za upravo prodajalnih zadrug je potrebna večja naložna glavnica in je ministerstvo pripravljeno primeren del te glavnice, bodisi kot podporo, bodisi kot posojilo prispevati, če drugi interesirani činitelji zajamčijo pokritje glavnih stroškov.

Seveda je predpogoj natanko proučenje vseh razmer, iz katerih se more sklepati, da bo podjetje imelo življensko silo. Podpore se bodo podeljevale za prvo uredbo mlekarn in za zboljšanje že obstoječih uredb, za vzorne planšarije, sirarne, centralne mlekarne in zveze za prodajo surovega masla, za vinarske zadrug in osrednje kletarske zadrug.

Načelo bo, da se ne bo vsa naložna glavnica, ampak le jeden del iste potom državne podpore in brezobrestnega posojila podeljeval, ker je namen državne, oz. deželne podpore ustanovitev zadrug olajšati, medtem ko si mora večino sredstev podjetje samo preskrbeti.

(Konec sledi.)

Zadruga za razpečavanje živine.

(Nadaljevanje.)

Zadružno razpečavanje živine je upeljano tudi na Vestfalskem in v veliki meri v pokrajini Hanover.

Na Vestfalskem je prevzela ta posel osrednja nakupovalna in prodajalna zadruga v Münster-u. Njene članice, nakupovalne in prodajalne zadruga, imajo nalogo vsak teden ozir. vsak drug teden javiti živino, katero ponudijo njih člani na prodaj, in osrednja zadruga skrbi potem za prodajo živine. Za medsebojno poslovanje je izdala natančen poslovnik, kateri zelo olajšuje vse poslovanje.

Spet drugačno obliko zadružnega razpečavanja živine vidimo v pokrajini Hanover. Tam vršijo to nalogo v ta namen ustanovljene zadruga za razpečavanje živine, izmed katerih nastopajo nekatere popolnoma samostojno na raznih trgih, medtem ko so se druge pridružile centrali za razpečavanje živine v Berlinu in delujejo po njenih navodilih. Te zadruga so zadruga z omejeno zavezo ter obsega njih delokrog cel okraj. Velik delokrog je radi tega potreben, da more zadruga redno poslovati in vsaki teden vsaj enkrat jedno večjo pošiljatev živine na trg postaviti, ker le tedaj, če ista redno vsak teden z večjo množino živine na trgu nastopa, jo začnejo na trgu upoštevati in si lahko pridobi dobre in stalne odjemalce. Vso delo zadruga se vrši po poslovniku; knjigovodstvo in vse posle opravlja od občnega zbora voljen poslovodja, kateri ni član načelstva. Isti sprejema priglasitev živine, ki je na prodaj; živina se mora najmanj 4 dni pred odpošiljavitvijo priglasiti. Da se delo zadružnikom olajša, se nastavi v večjih občinah zaupnik (gostilničar ali trgovec), ki zbira priglasitve in iste poslovodju pošilja. Pri tem zaupniku se tudi vsak teden, navadno v soboto predpoldan, živina naklada in z vozovi spravi tje, kjer ima zadruga svoj sedež. Kdor priglašene živine na določen dan ne odda, mora plačati za glavo velike živine 6 kron, za glavo drobnice 3'60 kron odškodnine za voznino v zadružno blagajno; ta globa se mu pa odpusti, če iz tehtnega vzroka živine ni mogel oddati. Ta določba je zelo važna, ker se zadruga varuje proti temu, da zadružniki lahko miselno opuste oddajo priglašene živine ter ne more zadruga radi tega napolniti vagona in bi se stroški voznine zvišali za ostale zadružnike. Tehtanje in zaznamovanje živine izvršuje poslovodja oz. zaupniki, poslovodja skrbi tudi za železnične vozove. Živina se pošilja na trge v renski dolini ali pa na trge v vestfalskih industrijskih centrih. Tam

se poslužuje zadruga, ki je članica centrale za razpečavanje živine v Berlinu, Komisijonarja (posredovalca) dotične centrale, medtem ko si zadruga, ki niso včlanjene pri centrali, preskrbijo kakega na živinskem trgu delujočega komisijonarja. Komisijonar preskrbi prodajo živine in pošlje zadrugi natančen obračun; za svoj trud in delo dobi $\frac{1}{2}\%$ od vsote, katero je za živino izkupil. Ko dobi poslovodja obračun od komisijonarja, izplača zadružnikom denar po odbitku stroškov; stroški za veliko živino do 200 kg klavne teže (zavarovalnina, voznina, ter plačilo poslovodju) znašajo okrog 15 K 60 v, do 250 kg 16 K 80 v, do 300 kg 18 K, čez 300 kg 19'20 K, stroški za svinje do 100 kg klavne teže 6 K, do 125 kg 7'20 K, do 150 kg 8'40 K, stroški za teleta do 100 kg 4'80 K, čez 100 kg 5'40 K, stroški za ovce 2'16 K za komad. Če upoštevamo, da te zadruga omogočujejo zvezo kmetovalca z velikimi odjemalci na velikih trgih (veliki mesarji, lastniki tovarn itd.), da na ta način odpade dobiček, katerega so prej delali 2—3 nakupovalci živine, oz. mešetarji, če pomislimo, da zadruga dosežejo ugodne tržne cene in pošiljajo živino na one trge, na katerih vladajo najugodnejše razmere in če primerjamo one malenkostne stroške, katere povzroča zadružnikom zadruga, z navedenimi ugodnostmi, potem šele uvidimo velik pomen zadruga za razpečavanje živine.

Vsi zadružniki dobijo tudi natančna navodila glede krmljenja pred odpošiljavitvijo. Vsa živina se vedno zavaruje, da se tako lastniki živine obvarujejo vsake škode, ki bi nastala pri transportu.

Poslovodja dobiva za svoj trud in delo $\frac{1}{2}\%$ od vsote, katero je za živino izkupil. Od živine, katero priglašajo zaupniki in se ista pri zaupnikih naklada, mora oddati $\frac{2}{10}\%$ zaupnikom.

Ta organizacija zadružnega razpečavanja živine, kakor je upeljana v pokrajini Hanover, odgovarja popolnoma zadružnim načelom in se je do sedaj zelo dobro obnesla. V pokrajini Hanover deluje že 46 zadruga za razpečavanje živine in se iste krasno razvijajo; iste štejejo po več sto zadružnikov in napreduje promet od leta do leta. Tako n. pr. šteje l. 1900. ustanovljena zadruga za razpečavanje živine v Bohmtu že 1.200 zadružnikov in se je denarni promet od 66.000 M l. 1900. povzdignil na 500.000 M l. 1906.

Te krasne uspehe je pripisovati dejstvu, da ljudstvo ve ceniti pomen zadružništva in dosledno izvaja zadružno načelo zlasti v tem oziru, da svoje pridelke prodaja le potom zadruga.

(Konec sledi.)

Zimski večeri.

(Konec.)

Deseti zimski večer.

Jožef. Si razmišljal o tem, kaj hočem danes razpravljati?

Janez. Ni bilo tako lahko tvojo uganko rešiti, vendar se mi je posrečilo in upam, da sem pravo zadel. Razlagal si nam, da dajejo posojilnice članom v stiski posojila in sicer v natanko določen namen, da čisti dobiček uporabljajo v gospodarske ali dobrodelne namene članov ter v obče prebivalcev svojega okoliša, ter slednjič, da iste skupno naročujejo kmetijske potrebščine ter skrbe za skupno prodajo kmetijskih pridelkov, govoril pa nisi veliko o hranilnih vlogah.

Jožef. Pravo si zadel. Storil sem to nalašč, ker prav dobro vem, da marsikateri misli, kaj naj revež vlagam v posojilnico, ko dostikrat komaj skupaj spravim potreben denar za davke, sol in druge neobhodno potrebne stvari. Vendar pa vam hočem dokazati, da je slehernemu pri dobri volji mogoče, če ne velikih vsot, pa vsaj majhne zneske v posojilnico vlagati. Kolikokrat se zgodi, da se kaj proda pri hiši, denar shrani v škrinjo ali omaro, češ, kmalu moram davek plačati, kar pa je odveč, bo tudi prav prišlo. A kaj se zgodi? Pride skušnjava v podobi potujočega krošnjarja, ki z sladkimi besedami ponuja gospodinji lepo krilo, fletni hčerki pa nov svilen robec in izda se po nepotrebnem denar, kateri bi ostal, če bi se takoj vložil v posojilnico, prihranjen in bi sčasoma, vzlasti, če bi se tudi razni majhni zneski, ki teden za tednom prihajajo za jajca, mleko, maslo, perutnino itd. v hišo, vlagali, tvoril lepo glavnico. Potrebno je vzlasti otroke, delavce in posle navajati k varčevanju! To se najlažje zgodi potom hranilnih kart, katere redno vsako soboto zvečer ali v nedeljo popoldan prodaja kak ud načelstva posojilnice. Karte imajo podobo železničnih vožnih kart, in se dobivajo za 10 vin. in 20 vin. Kadar ima kedo hranilnih kart za 1 K, prinese iste v posojilnico, kjer se mu vpiše v hranilno knjižico znesek, katerega predstavljajo hranilne karte. Dolžnost starišev je vplivati na otroke, da ne izdajo denarja, katerega dobijo v darilo, za razne slaščice, ampak da istega vlagajo v posojilnico; ravno tako naj gospodarji opominjajo svoje posle in delavce naj od prisluženega denarja redno vsak teden vsaj majhen znesek porabijo v nakup hranilnih kart in na ta način varčujejo za stara leta.

Ugodno sredstvo za varčevanje je takoimenovana prihranjevalna knjižica. Prihranjevalna knjižica je neka vrsta zavarovanja; potom prihranjevalne knjižice je mogoče si prihraniti v

gotovem času potrebno vsoto za stavbo lastne hiše, za začetek obrti, prevzete posestva, za doto itd. Vsak imejitelj prihranjevalne knjižice se namreč zaveže v določen namen redno vsak teden ali vsak mesec vlagati določen znesek v posojilnico. Če si n. pr. imejitelj take knjižice hoče prihraniti v teku 15 let 1000 kron, mora mesečno plačevati 4 K 30 vin., za prihranjenje 1000 kron v teku 20 let mesečno 2 kroni 90 vinarjev. Stariši lahko na ta način preskrbijo doto svojim hčeram. V slučaju, da imejitelj prihranjevalne knjižice ne more določenega zneska naprej plačevati, se mu izplačajo zneski z obrestmi vred, oziroma isti spremenijo v hranilno vlogo. Cilj prihranjevalne knjižice je: navajati ljudstvo k rednemu varčevanju!

Posojilnice nudijo, ker so v bližini in ni potreba daljnih potov in stroškov, razven tega, ker izdajajo hranilne karte in prihranjevalne knjižice in slednjič, ker hranilne vloge ravno tako visoko, če ne višje, obrestujejo kakor drugi denarni zavodi, najugodnejšo priliko za varčevanje premožnim, kakor tudi revnejšim slojem, odraslim in otrokom. Kdor torej želi sebi in svoji družini dobro, se bo ogibal vseh nepotrebnih izdatkov in upošteval pregovor »Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača« vsak, še tako majhen znesek, vlagal v posojilnico.

K sklepu še to-le: Posojilnice, kakor tudi ostale zadruge ne donajajo le omenjenih koristij, ampak vzbujajo tudi v človeku samozavest, ljubezen do dela, čut dolžnosti napram sebi in bližnjemu in tolažilno zavest, da bo potom nesebičnega skupnega dela v zadrukah združen kmečki stan svoj obupen položaj izboljšal.

Dandanes že vrši to delo prave krščanske ljubezni do bližnjega na stotisoče zadrug na svetu; v naši avstrijski državi, kjer smo še le pred nedavnim časom začeli zadruge ustanovljati, obstoji že sedaj nad 5000 zadrug, Slovenci sami imamo nad 800 zadrug.

Janez. Prav žal mi je, da so naši zimski večeri pri kraju. Vsi, ki smo tvoja zanimiva izvajanja poslušali, smo sklenili ne prej mirovati, dokler se za našo župnijo ne ustanovi posojilnica. Povej mi še, kje dobimo potrebne tiskovine, pravila, kakor tudi svet in pouk v vseh zadevah.

Jožef. Obrnite se na »Zadružno Zvezo v Celju«, katera vas bo v vsakem oziru podpirala.

Janez. Sedaj pa najsrčnejša hvala za tvoja pojasnila. Kot plačilo za tvoj veliki trud ti naj bo zavest, da si nas pridobil za združeno delo. Pod geslom »V združenju je moč!« hočemo tudi mi delovati za dosego boljšega gospodarskega položaja kmečkega stanu.

Slovenske zadružne zveze.

Kmetijsko zadružištvo, ki se opira na združni zakon od 9. aprila 1873, se razširja na Slovenskem neprenehoma zelo živahno. Pred 30 leti je bil star združni zakon tudi že 4 leta, vendar je bilo takrat komaj poedinih zadrug toliko, kolikor je danes združnih zvez, t. j. velikih zadrug, ki sprejemajo za svoje člane posamezne zadruge, osobito posojilnice. Te dni se je namreč osnovala v Ljubljani zopet nova združna zveza, ki je sprejela v svoja pravila firmo »Zveza slovenskih zadrug«, reg. zadruga z omejeno zavezo. Predsednik tej novi združni zvezi je slovenski domoljubni prvak g. Jos. Lenarčič iz Vrhnike, veleposestnik v Krškem in predsednik kranjske trgovske zbornice itd.; podpredsednik je ljubljanski veletržec g. Knez, ki je predsednik »Kmetijske posojilnice ljubljanske okolice«, dočim je prvoimenovani predsednik »Kmetijske posojilnice« na Vrhniki. Nova zveza ima v odboru še tri vrle rodoljube, namreč g. Bayr-a, ki je pisarniški ravnatelj in odbornik prvoimenovane posojilnice, dr. Windischerja, pristava trgovske zbornice, in dr. Žerjava, odvetniškega kandidata.

Pravila nove zveze imajo isti smoter, kakor vse druge zveze, namreč ta, da bode ona nadzorovala v smislu zakona z dne 10. junija 1903 svoje članice in med njimi vzdrževala kupčijske posle in menda tudi poslovno zvezo, oz. denarno sporavnavo.

Dosedaj so bile v Slovencih še sledeče združne zveze: 1. »Združna Zveza v Celju«, 2. »Združna Zveza« v Ljubljani, 3. »Goriška Zveza gospodarskih zadrug«, (ki vse že delujejo in imajo revizijsko pravico), 4. »Tržaška združna zveza« 5. »Istrska združna zveza« v Pulju in 6. Dalmatinski Sadružni Savez v Splitu.

Vse te zveze so slovenske, oz. hrvaške in je torej pravilno, če so se slovenske zadruge pridružile katerikoli. Manj pravilno je, da so se nekatere zadruge, osobito na Sp. Štajarskem, ki imajo večinoma slovenski poslovni jezik, pridružile »Štajarski nemški deželni zvezi« v Gradcu, ki ima nemški poslovni jezik in zamore sploh tudi po zakonu združevati okrog sebe le nemške zadruge. Čisto nepravilno je, da so se pridružile nekatere koroške slovenske posojilnice celovski nemški centralni blagajni, ki ima nemški uradni jezik. Pridruženje k takim zvezam je tudi na Koroškem, kakor na Štajarskem zoper zakon od 10. junija 1903.

Da govorimo danes o združnih zvezah na Slovenskem, je temu povod dala nova »Zveza slovenskih zadrug« v Ljubljani. Mi namreč

ne odobrujemo popolnoma, da se je ustanovila ta zveza, ker se to ni zgodilo iz potrebe gospodarskega napredka, ampak vsaj nekoliko iz političnih nagibov. Ko se je pred leti začela snovati od strani katoliško-narodne stranke združna gospodarska organizacija na Kranjskem, so bili temu tudi povod strankarsko-politični nagibi. Tega nismo odobraval takrat, in da se je sedaj napredna stranka kranjska začela gibati enako, ima tudi svoj strankarsko politični motiv, ki ga ne odobrujemo. Katoliška narodna stranka se je bila s svojo združno organizacijo okrepčala precej; zato se nadeja tudi napredna stranka, da se bo tudi ona okrepčala s tem gospodarsko-združnim snovanjem. Kakor pa je ustanovila katoliška narodna stranka poleg veliko dobrih zavodov tudi mnogo slabih posojilnic in še slabejših konzumnih in kmetijskih zadrug tako se je bati, da bo učinila tudi druga stranka marsikaj slabega, če jo bodo pri njenem snovanju vodile strankarsko-politične koristi. Kakor pa nismo mogli preprečiti pred 10 leti, da ne bi osnovala katoliško-narodna stranka toliko nesmiselnih zadrug, tako tudi ne moremo zabraniti dandanes, da se ne bi lotili pristaši napredne stranke snovanja organizacije, ki dela konkurencu v prvi vrsti združni zvezi v Ljubljani, v drugi vrsti pa Združni Zvezi v Celju, ki pa je v političnem oziru nepristranska in ki ima za slovensko združno gospodarstvo in za slovensko edinost največ zaslug. Stojimo pa pred dejstvom, da »Zveza slovenskih zadrug« v Ljubljani, že deluje in mi se moramo ravnati po tem, kakor pravi nemški pregovor: »Zum bösen Spiel gute Miene machen«.

Nova ljubljanska združna zveza pa nam daje vendar ugodno priliko, da nasvetujemo to, kar smo svetovali že vsem zadrugam in vsem združnim zvezam na Slovenskem. Nova zveza in vse druge zveze naj bodo toliko pravične, da pripoznajo celjski Združni Zvezi prvenstvo. Kaj hočemo s tem reči? Ne mislimo tukaj na kakšno platonično ljubezen od strani drugih zvez; mi imamo v misli praktično naklonjenost, katere naj bi bila deležna celjska zveza od strani drugih zvez. Vse jugoslovanske združne zveze morajo kot take biti nadzorovane v smislu zakona od 10./6. 1903. Izbrati jim je, da se dajo nadzorovati od strani svojega trgovskega sodišča, ali od kake, v to opravičene zveze. To pravico imajo pa tudi slovenske zveze, med katerimi je pa celjska najstarejša in najzaslužnejša; radi tega naj bi se vse slovenske zveze pridružile v svrhu revizije celjski zvezi. V tem oziru apeliramo danes osobito na novo zvezo, ki naj pokaže s pristopom, da očitno prizna domoljubje in prvenstvo celjske zveze, ki naj ima v tej zadevi prvo avto-

riteto. Obenem bo svedočil ta korak tudi, da nova zveza ne namerava delati konkurence Celjanom, ki je ne zaslužijo niti od strani ljubljanske Zadrugne Zveze, niti od ravnokar ustanovljene Zveze slov. zadrug. Če se Slovenci pobotamo na gospodarskem polju, potem imamo nado, da se približamo enkrat še na političnem polju.

J. Lapajne.

(Priobčujemo na željo pisca in raznih merodajnih činiteljev ta dopis, da si se z mnogimi izvajanjmi popolnoma ne strinjamo.

Op. uredništva).

Zahteva južnoštajarskih hmeljarjev.

Južnoštajarsko hmeljarsko društvo v Žalcu je poslalo v zadevi izvršilnih odredb glede provenijenčne postave za hmelj poljedelskemu ministertvu sledečo spomenico:

Visoko

c. kr. poljedelsko ministertvo

Dunaj.

V zadevi izvršilnih odredb glede provenijenčne postave za hmelj odposlalo je vodstvo Južnoštajarskega hmeljarskega društva dne 4. t. m. poljedelskemu, trgovinskemu ministertvu in g. ministertskemu predsedniku sledečo prošnjo:

Vodstvo južnoštajarskega hmeljarskega društva usoja si prositi, c. kr. poljedelsko ministertvo blagovoli zavriniti želje in zahteve čeških hmeljarjev glede izvršilnih odredb k provenijenčni postavi za hmelj kot predrzne in neopravičene; v nasprotnem slučaju bi se občutno oškodovalo, oziroma popolnoma uničilo vse hmeljarstvo vseh avstrijskih dežel, razen Češke.

Da je hmeljska provenijenčna postava vže sama ob sebi hud udarec za vse razven češke hmeljarje in enostransko, neopravičeno pospeševanje češkega hmeljarstva, kaže se vže danes prav dobro; tukaj pri nas smo z obiranjem hmelja pri kraju in hmeljarji žele prodati svoj pridelek, — pa ga ne morejo, ker tu pri nas v malem številu navzōči tuji trgovci še ne vedo, ktere vsebine bodo izvršilne odredbe k provenijenčni postavi, ali pa plačujejo naš hmelj z ozirom na negotovost, ali bode mogoče istega vsled krutosti provenijenčne postave in njih' odredb sploh spraviti v promet, po tako nizki ceni, da ista še polovico pridelovalnih stroškov ne pokrije. Tako meče provenijenčna postava, ktera stopi v veljavo še le 15. okt. t. l., vže sedaj svojo senco na prav občutljiv način naprej in povzročuje hmeljarjem strah in prav žalosten pogled v bodočnost.

Odkar sadimo hmelj na Južnoštajarskem, torej celih 30 let, ni bila cena hmelja v glavni seziji, v kteri sedaj živimo, tako nizka, kakor danes; za slučaj pa, da bode poljedelsko ministertvo izdalo izvršilne odredbe v smislu želj in zahtev čeških hmeljarjev, bode to povzročilo med našim ljudstvom veliko razburjenost, katera bi lahko imela jako neljube posledice.

Istinito je, da so češki hmeljarji provenijenčno postavo izsilili iz zgolj dobičkarije; želijo namreč za svoj hmelj kolikor mogoče visoke cene in so v dosego tega drage volje pripravljani, uničiti vse hmeljarstvo v drugih avstrijskih deželah in se tako znebiti vsake konkurence.

Sploh se pa zapopasti ne da, kako so si mogli češki hmeljarji v državnem zboru izposlovati provenijenčno postavo za hmelj, ktera pomeni toliko, kakor nekak monopol za hmelj, kakor ga vže imajo za sladkorno peso?

Med kmetovalci bi pač ne smelo biti monopolov, kajti v kmetiji pride v poštev le osebna sposobnost, pridnost in kakovost domače grude.

Ker pa mora imeti vsak proizvod, kteri hoče napredovati, svojega odjemalca, tako je tudi hmeljarstvo v ozki zvezi s hmeljsko trgovino. Kako pa naj pri nas napreduje hmeljska kupčija, ko ji želijo češki hmeljarji po izvršilnih odredbah popolnoma zvezati roke? — Češki hmeljarji zahtevajo torej, ne le popolno uničenje vsega drugega hmeljarstva, ampak tudi uničenje domače trgovine in pospešujejo tako neposredno — morda nevede — nemško hmeljsko trgovino, ktera bode gotovo vedela izdatno izkoriščati to dano ji priliko.

Pa ne le v gmotnem, ampak tudi v moralnem oziru je provenijenčna postava nezaslužen udarec v lice našim pridnim kmetovalcem, kteri so se vsled svoje inteligence, vsled svoje pridnosti in vztrajnosti v prav kratkem času priučili umetnemu hmeljarstvu in kteri so si zbog svoje pravičnosti pri prodaji hmelja pridobili popolno priznanje in zaupanje vseh prizadetih strokovnih krogov.

In sedaj pa naj spravi prevzetnost, hudomušnost in dobičkaželjnost čeških hmeljarjev te pridne ljudi ob najboljši košček hruha in naj jih potisne v revščino? — Nikdar ne!

Ker morajo južnoštajarski hmeljarji plačevati državi svoj krvni in denarni davek razmehoma v isti množini, kakor češki hmeljarji, zato so tudi opravičeni od nje tirjati, da jih varuje škode.

Največja nasprotstva med zahtevami čeških hmeljarjev in provenijenčno postavo samo kažejo se pa posebno pri naslednjih §§:

K §1 zahtevajo češki agrarci, da se mora zanaprej rodni kraj (provenijenca) vsakega hmelja

žaznamovati na vrečah s (§ 4) 20 cm visokimi in 5 cm širokimi črkami. Češki hmeljarji utemeljujejo to svojo zahtevo s tem, da hočejo imeti nadzorstvo nad vsemi avstrijskimi vrstami hmelja, do cesar pa nimajo nikakoršne pravice. Vsled te zahteve bi bilo skoro nemogoče, da bi se stare vreče zopet porabile.

K § 2. zahtevajo hmeljarji iz okoliša Douba, da se za nje razveljavi provenijenčno načelo in da se za nje uvede tudi zaznamovanje hmelja po kakovosti, kar pa drugim hmeljarjem nikakor ne dovolijo; vrh tega pa hočejo tudi zabraniti zaznamovanje hmelja s pristavkom: «Saatzer Setzlinge», «böhmische Setzer» tudi v takšnih krajih, kjer je hmelj resnično zrastel iz žateckih sadežev.

K § 3 zahtevajo nadalje, da se mešanica češkega hmelja sme zaznamovati z izrazom: «böhmischer Hopfen», med tem ko hočejo priznati mešanici hmelja iz drugih dežel le znamko: «österreichischer Mischhopfen». S tem imenom hočejo češki hmeljarji ves drugi hmelj sumničiti, za svojega pa izposlovati posebno pravico.

Po § 4 bi se stare, vže rabljene vreče le prav težko porabile za novo bašenje s hmeljem in bi nam to bilo v precejšno gmotno škodo. Dosedanje pošiljanje ranega hmelja po pošti v vrečicah po 5 kg z navedeno zaznambo kraja z velikimi črkami, bilo bi zanaprej skoro nemogoče. Oropani bi bili potem tudi prednosti, ktere nam daje naš hmelj vsled tega, ker pride po poštni pošiljati prvi na žatecki ali norimberški hmeljski semenj.

K § 6 zahtevajo češki hmeljarji, da se zaznamovanje kakovosti hmelja z izrazi «aus Saazer Fehser», «aus böhmischen Fehser», «aus Auschaer Fehser» tudi takrat prepove, kedar so zaznambe resnične: s tem bi se kršilo celo v postavi dano dovoljenje, da se smejo k provenijenčni zaznambi dostaviti resnični pristavki. Navedena zahteva jasno kaže, da nameravajo češki poslanci s provenijenčno postavo in s poostrenimi izvršilnimi odredbami brezobzirno škodovati vsem hmeljarjem drugih avstrijskih dežel.

K § 7 zahtevajo češki hmeljarji, da se ne smejo uresničiti olajšave, ktere pripušča celo postava za dobo 5 let glede vže dolgo časa rabljenih in v trgovini vpeljanih posebnih imen (Typennamen). Med tem, ko si hočejo češki hmeljarji v trgovskem običaju udomačena imena, kakor «Saazer Bezirkshopfen», «Saazer Kreis-hopfen» itd. za sebe postavnim potom osigurati in za češke hmeljarje iz okoliša Douba zahtevati posebne izjeme celo proti jasnim določbam postave, hočejo vse hmeljarje drugih avstrijskih dežel s tem oškodovati, da hočejo trgovcem pre-

povedati rabo tudi vže udomačenih znamk, kakor «böhmischer Hopfen», «bohemian hops» itd.

Vodstvo Južnoštajarskega hmeljar. društva zahteva torej v imenu vseh južnoštajarskih hmeljarjev, da c. kr. poljedelsko ministerstvo neopravičene in predrzne želje in zahteve čeških hmeljarjev z vso odločnostjo zavrne.

Občinski zastop v se dobesedno pridruži prošnji hmeljarskega društva v Žalcu ter se nadeja, da bode c. kr. poljedelsko ministerstvo sigurno zabranilo uničenje našega hmeljarstva.

(Želeti je, da se vse občine, v katerih se prideluje hmelj, pridružijo tej opravičeni zahtevi v prid domačega hmeljarstva.)

Mih. Vošnjak in Raiffeisenske posojilnice.

(Odgovor »Narodnemu Gospodarju«.)

Več slovenskih časopisov²⁾ se je spomnilo našega prvaka o priliki njegove 70letnice. Da se ga je spomnil S. P. v »Nar. gospodarju«, nas veseli še posebno, ker velja »Nar. gospodar« kot strokovni časopis in obenem glasilo »Zadružne zveze« ljubljanske, ki je nekaka konkurenca drugim zvezam in tudi celjski, ki jo vodi naš jubilar. Črtice, ki jih je posvetil pisatelj našemu prvaku, niso navaden slavospev, ampak obenem kritično razmotrivanje Vošnjakovega delovanja na zadružnem polju. Dasi je ta opis v obče še precej objektivni, za karsmo mi, iskreni častilci Vošnjakovi, hvaležni g. Premrou, vendar smo našli, da je pisatelj o nekaterih točkah zgodovinskega razvitka slovenskega posojilništva premalo poučen. Raditega je njegovo razmotrivanje Vošnjakovega delovanja nekoliko pretirano, nekoliko pomanjkljivo in njegovi nazorji o posojilniških principih so pa nekoliko napačni. Pomanjkljivo je to, da pisatelj ne ve natanko, kako se je razvijalo kranjsko in slovensko posojilništvo sploh po Vošnjakovih inicijativih. Pisatelj P. meni nekako, da bi moral Vošnjak snovati že od začetka le Raiffeisenske posojilnice in da je Vošnjak sploh kedaj bil in da je še dandaneš vsaj nekoliko nasprotnik Raiffeisnovk in le prijatelj Schulze-Delitschevega sistema; kajti g. P. pravi, »da so bile ‚Schulze-Delitschevke‘ tudi pri nas le pridne nabiralke hranilnih vlog, le predmet koristonosnega nalaganja kapitala, katera koristonosnost se je vršila pa le na škodo posojiljemalcev.« Temu neopravičenemu očitaniu velimo mi:

¹⁾ Priobčujemo ta članek na izrecno željo dopisnika.

²⁾ N. pr. »Domovina«, »Sloven. Narod«, »Narodni List«, »Nova Doba«, posebno pa »Soča«, ki je prinesla tudi sliko (iz »Zadruge«).

Res je največ M. Vošnjak osnoval prve posojilnice. Res so bile osnovane te v obče po Schulze-Delitschejevih principih; kajti po Raiffeisnovih navodilih se v letih 1873. do 1889., ko je Mihael Vošnjak že snoval posojilnice, ni mogla osnovati v Avstriji nobena posojilnica, ker smo dobili zakon za te posojilnice šele 1./6. 1889. Prvotnim posojilnicam se je moral res odmeriti širši delokrog in večje ozemlje za njih delovanje, ker je bilo takrat še malo posojilnic in ker tega tudi ni zabranjeval zadružni zakon od 9./4. 1873, in vse posojilnice, ki so se osnovale v Avstriji do leta 1889., so še dandanes »Schulze-Delitschevke«, če niso pozneje spremenile svojih pravil. Ko se je uveljavil Raiffeisenski zakon, je bil M. Vošnjak državni poslanec in je sodeloval pri snovanju zakona od 1./6. 1889. Določila tega zakona so ugajala M. Vošnjaku, ki se ni protivil vladnemu predlogu. Protivil se je pa temu, česar ni v zakonu, kar je pa vlada nameravala spraviti v zakon. Ona je namreč želela, da bi se določilo zakonito, da Raiffeisnovke ne smejo nagraditi svojih funkcionarjev in da ne smejo darovati ničesar. To pa ni bilo sprejeto v zakon. Kljubu temu želi vlada to še dandanes in tudi nekatere Raiffeisnovke imajo to le deloma opravičeno načelo v svojih pravilih. Mi pa se temu protivimo in naših mislij je menda tudi g. Vošnjak. On zastopa osobito, da tudi Raiffeisnovke darujejo v narodne namene iz tekočih sredstev; seveda ne iz čistega dobička, ki mora iti v rezervo. Če je M. Vošnjak nasprotnik takih Raiffeisnovk, ki nič ne darujejo v narodne ali človekoljubne namene, mi temu pritrdimo popolnoma. Da pa M. Vošnjak z nami vred tudi »v srcu« (kakor mu g. P. očita), ni nasprotnik Raiffeisnovk, sledi iz tega, ker so vsi njegovi politični in zadružni pristaši snovali in še dandanes snujejo edinole Raiffeisnovke in ker tudi »Zadružna Zveza v Celju«, ki jo on vodi, že dalje časa, kakor so stare vse konkurenčne zveze, izključno le Raiffeisnovke ustanavlja. Na Kranjskem je najprvo snoval male posojilnice ranjki Maks Veršec, ki je bil popolnoma iz Vošnjakove šole. (Žalibog je ta mož začel koj iz početka snovati konkurenčne posojilnice in je bil nekako v službi tiste politične slovenske stranke, s katero se drugi Slovenci še dandanes ne morejo sprijazniti.) Po njem osnovane posojilnice so bile čisto specialiteta Vošnjakova, ki niso bile popolnoma Raiffeisnovke; kajti prvo Raiffeisnovko na Kranjskem je osnoval v Žužemberku dr. Volčič, sedanji deželno-sodni svetnik v Rudolfovem, ki je osnoval še Raiffeisnovko v Trebnjem. Paralelno z njim jih je snoval pisatelj teh vrstic po naročilu Vošnjaka, oziroma celjske »Zveze« na Kranjskem,

Goriškem in deloma tudi na Štajarskem. Nekoliko se je v tem oziru trudilo pred kacimi 15 leti politično »slovensko društvo v Ljubljani«, v katerega imenu je gospod Endlicher osnoval nekaj posojilnic, ki so skoro popolnoma ugajale Raiffeisenskem zakon od 1./6. 1889. V obče pa je vse to, kar se je do leta 1895 storilo na posojilniškem polju, kopija Mihael Vošnjakovih pravil in nazorov. Veliko tega, kar se je zgodilo do takrat, se je zgodilo z vspodbudo tega moža in sicer pod njegovim pokroviteljstvom. Po vzgledu »Zveze slovenskih posojilnic« je Maks Veršec osnoval »Zvezo kranjskih posojilnic.« Kar se je pa na Kranjskem storilo na posojilniškem polju do leta 1895. od strani tiste stranke, ki deluje sedaj na zadružnem polju hvalevredno, izvršilo se je bolj iz političnega kljubovanja tedanji »narodni stranki«, kakor pa iz edinopravega plemenitega namena. To moramo povdarjati raditega, ker hoče g. P. spraviti delovanje tistega zavoda, kateremu sicer služi hvalevredno, v nekako nasprotje z delovanjem, ki je izviralo in še izvira iz Celja, kjer je tekla zibelka slovenskemu zadružništvu. S tem, da očita tudi slovenskim »Delitschevkam« »kapitalistične« namene, dela slabopodučeni pisatelj vsem starejšim in močnejšim slovenskim posojilnicam krivico. Res so si nekatere slovenske posojilnice s previdnim delovanjem opomogle nekoliko, ali njim očitati bogastvo, je otročarija; njim očitati obiranje slovenskih kmetov, je več kot krivično. Vsak otročaj na Slovenskem ve, da so vsi slovenski denarni zavodile beračija nasproti bogatim nemškimi denarnim zavodom, nasproti raznim hranilnicam, bankam itd. Kdor nadalje ve, da vodijo slovenske posojilnice večinoma možje kmečkega pokolenja, ki ljubijo svoj rod, ta ne bo očital, da naše posojilnice odirajo slovenskega kmeta; izjem ni, ali pa so silno redke in se nahajajo tudi v nam nasprotnih vrstah. Da pa čislajo nekatere posojilnice, ki niso Raiffeisnovke, Schulzejeva načela, kdo jim bo to zameril? Schulze je tudi posojilničarje lepo učil; n. pr. da naj vsaka posojilnica stoji na svojih nogah, da naj dela s svojim denarjem, da naj se ne zanaša na tujo pomoč itd. Raiffeisnovke so tudi res lepa podpora kmetom; ali glede denarnih sredstev se morajo večkrat obračati za pomoč k centralnim zadrugam, katere slednje se morajo pa večkrat obrniti do vlade za pomoč, zlasti, da pokrijejo svoje velike upravne stroške.

Ker pa je namen tega članka oprati našega jubilarja, da ni bil in da še dandanes ni protivnik Raiffeisnovk, kakor misli g. P., moramo navesti 23 let star dokument, ki spričuje, da je naš

zadružni prvak že leta 1884., torej 5 let pred razglasitvijo Raiffeisenskega zakona, priporočal male kmetijske posojilnice, ki jih imenujemo dandanes Raiffeizenovke.

G. M. Vošnjak je namreč kot predsednik Zveze slov. posojilnic že l. 1884. glede kmetijskih posojilnic razposlal občinam južnega Štajarja okrožnico, v kateri se nahaja tudi sledeče:

«Smoter kmetijskih posojilnic je v prvi vrsti, ustrezati osebnemu kreditu, t. j., dajati posojila ne potom hipotek, temveč potom osebnega poročstva, kajti ako bi take posojilnice hotele negovati hipotekarni kredit, morale bi imeti znatnejše zaklade, kakor jih pa morejo doseči z nabiranjem deležev in hranilnih vlog. Denar, izposojen od drugih zavodov, je navadno predrag in raditega ga ni mogoče uporabljati za hipotečna posojila.

Posojilnice na kmetih naj se torej le bavijo z dajanjem osebnega kredita. Pri takšnem kreditu je pa potreba, da je posojilnično vodstvo natančno informirano o gmotnih razmerah prosilcev in da mu je znano, v kaki meri lahko zaupa prosilcu in njegovim porokom. Tak zavod sme imeti le majhen delokrog in raditega bode poslovanje pri taki posojilnici tem lažje izvedljivo in tem varnejše, čim ožji je društveni delokrog. Pri takih zadrugah bodo upravni troški neznatni, posebno raznih pisarij ne bode mnogo; posebnega društvenega uradnika ni treba imeti, tudi ne posebnih društvenih prostorov, kajti posluje se lahko v občinskem uradu ali čitalnici.

Ustanavljanje takih **majhnih (kmetijskih)** posojilnic na deželi bode gotovo ugodno vplivalo na kmetijski stan, in je zveza pripravljena brezplačno pomagati pri vstanovitvi.»

Ivan Lapajne.

Naše kmečko vprašanje.

Naš kmečki stan propada. Kdor tega ne veruje, naj prešteje vsako leto število naših izseljencev. Statistični podatki izseljevanja povedo več, kot debele knjige in so najjasnejši dokaz, da smo gospodarsko zelo slabi. Res je, da je takozvani »beg iz dežele« (Landflucht) tudi drugod znan pojav. Toda dočim je vzrok izseljevanja v Nemčiji in drugih inozemskih deželah preobljudenost pokrajin in vsled tega naraščajoča beda, lov za srečo i. t. d., je pri nas vzrok izseljevanja propadanje kmetijstva, slab gmotni položaj našega kmečkega in delavskega stanu, želja po boljšem ter udobnejšemu življenju ter želja po zabavi. O

preobljudenosti slovenskih krajev še pač ne moremo govoriti. Ako bi imeli preveč ljudi, bi ne tožili o pomanjkanju delavskih močij.

Tožbe, da naš kmečki stan propada, so torej dovolj utemeljene. Tega dejstva ne ovrže niti trditev, da se je položaj kmečkega stanu ponekod znatno izboljšal n. pr. v savinski dolini in v brežiškem okraju. Razmerno je kmetijstvo v nekaterih krajih res napredovalo, vobče pa je nazadovalo in nazaduje.

Naše kmečko vprašanje postaja vsled tega vedno bolj pereče, posebno zato, ker smo v veliki večini kmečki narod. Od ugodne rešitve tega vprašanja je odvisen obstanek celega naroda; kajti gospodarsko blagostanje je predpogoj narodne osvoboditve in vsakega prosvetnega napredka. Le gospodarsko močen narod se more prosvetno in politično razvijati in dvigati. Zato je političen in prosveten prepoved našega naroda nemogoč brez gospodarskega prepoveda. Dokler bomo gospodarsko slabi in odvisni, tako dolgo ne bomo živeli, ampak samo životarili. Naše kmečko vprašanje je objednem vprašanje malega naroda in tega vprašanja še do danes nismo rešili.

A. Zakaj propada kmečki stan?

Sedanosti ne moremo prav razumeti, ako ne poznamo preteklosti in tistih delujočih sil, ki so povzročile sedanje razmere. Tako je tudi pri kmečkem vprašanju. Zato si oglejmo nekoliko zgodovino našega kmečkega stanu! Važna je zlasti prehodna doba iz fevdalizma v moderno denarno gospodarstvo in leto 1848., ki je mejnik v razvoju kmečkega gospodarstva.

Do leta 1848. je bil kmet podložnik in tlačan graščakov. Moral je dajati desetino, hodil je na tlako in nosil še druga fevdalna bremena, katera mu je gospoda nalagala. Po letu 1781., ko je cesar Jožef izdal znani zakon, je bil sicer osebno svoboden, ni pa imel popolne lastninske svobode. Od graščaka je dobil toliko zemlje, da je lahko izhajal. To posestvo je bilo proglašeno za ustanovljeno in nedeljivo. Moralo je ostati v rodbini in se ni smelo razkosavati in zadolževati. Kmet je bil gledé lastninske svobode in svobodnega razpolaganja z zemljiščem precej vezan. Razmerje med lastnikom in posestvom je bilo postavno določeno in se ni smelo kršiti. Naloga grajske gospode je bila, da se je to tako ohranilo. Bilo je torej vendar nekako obrambno razmerje med graščakom in kmetom.

Po letu 1848. pa se je to vse spremenilo. Kmeta so oprostili tlake, desetine in drugih fevdalnih bremen. Dali so mu popolno svobodo. Kmet je postal deležen tudi neomejene gospodarske svobode.

Imel je svobodo, ali ž njo si ni vedel kaj početi, ker mu je manjkalo izkušenj in gospodarske izobrazbe. Posledica je morala biti, da je zabredel kmalu na kriva pota. Vlada je naredila velikansko napako, da je odpravila s fevdalnimi bremenami tudi tisto pravno določeno razmerje med graščakom in kmetom. Da me pa ne bi krivo razumeli! Ne obžalujem, da so padle predpravice plemenitašev in graščakov. Moralo je priti k prevratu tedanjih razmer ne-le iz političnih, ampak tudi iz pravnih in nravnih vzrokov.

Ali nekaj je bilo potrebno. Ko je padlo plemstvo, bi bili morali istočasno, ali še boljše prej u vesti zadružno organizacijo celega kmečkega stanu. Prejšnje obrambno razmerje med grajsko gospodo in kmeti bi bilo moralo preiti na samoupravne zadruge, seveda ravno tako pod nadzorstvom najvišje oblasti, da v začetku morda, ko so še bile neizkušene, s pomnoženim nadzorstvom, ako bi se ne bil ta prehod že zdavnaj pripravil in začel, kar je bila glavna naloga prejšnjih državnikov.

Kmetu pa bi bili morali nuditi tudi več gospodarskega pouka. Kakor so po mestih skrbeli za strokovno izobrazbo obrtnikov in rokodelcev, ravno tako bi bili morali storiti tudi na kmetih. V ta namen bi bili morali posod ustanavljati ne-le več narodnih, ljudskih šol, ampak tudi strokovnih gospodarskih šol. Toda vse to se ni zgodilo. Kmeti so samo oprostili tlake in desetine, dali so mu »zlato« svobodo, potem so ga pa pustili, češ, delaj kar hočeš. »Hoteli so vstvariti demokratičen (ljudski) družabni red, a glej, vstvarili so plutokratičen družabni red.« Kratka doba 50 let je pokazala v jarki luči, kako pogubonosno so vplivale te razmere na usodo kmečkega stanu.

Dokler je bila lastninska svoboda našega kmeta omejena, tako da ni smel s svojim zemljiščem poljubno razpolagati, tako dolgo se tudi ni mogel zadolžiti. Po letu 1848. pa so kmetje prestopili naenkrat iz starega naravnega gospodarstva v moderno, denarno gospodarstvo. Bili so še neizkušeni in strokovno še neizobraženi in posledica je bila, da so se morali zadolžiti. Na mesto prejšnje desetine in tlake so morali plačati drago odkupnino, poleg tega pa še visoke davke in pristojbine. Stroški so vedno rasli, dohodki pa so ostali isti. Vsako gospodarstvo pa, v katerem stroški presega dohodke, gre rakovo pot.

Naši kmetje tako radi sanjarijo o tistih srečnih starih časih in pravijo, da je bilo prej vsega dovolj in da so bili dohodki veliko večji, ko dandanes. Toda to ni res. To so samo prazne izmišljotine. Nekaj je bilo, česar danes ni več: Stroški so bili veliko manjši, ker kmet ni imel

toliko potreb, kakor sedaj. Z napredujočo omiko pa so rasle potrebe in ž njimi tudi stroški. Kmetu je preostajalo le edino sredstvo, ako je hotel dobro izhajati, zboljšati način pridelovanja in z umnim gospodarstvom zvišati dosedanje dohodke. Tega pa ni storil. Sin je delal kakor sta delala oče in ded. K temu je še prišla večkrat nezgoda, toča, ogenj. povodenj, nesreča pri živini i. t. d. in kmet se je moral zadolžiti.

Tako se je začela zemljiška zadolžitev. Potreba kredita in pomanjkanje denarja stopa zlasti v vrstah veleposestva znatno v ospredje. Tu je naraščanje novih dolgov ne-le sorazmerno, ampak tudi celotno večje. Veleposestniki izplačujejo veliko manj dolgov, ko srednji in mali posestniki. Kmečko vprašanje in vprašanje razbremenitve je približno do leta 1867. vprašanje veleposestva, kakor je še tudi sedaj na Ruskem. Po letu 1867. pa se je vsa teža zemljiških dolgov prevrnila na srednje in malo posestvo. Za kmeta nastopajo časi križev in težav, kriza kmečkega stanu je vedno hujša. Mi vidimo kmeta, kako se muči in trudi, da bi se ohranil, ali uspeh je zelo majhen. V najboljših letih znaša svota izplačanih dolgov samo 40—50 milijonov, dočim je število novih dolgov 120—130 milijonov. Primerjajmo samo zemljiško zadolžitev naših nepremakljivih posestev. v letih 1859. in 1864.!

	1859	1894
Štajarsko	226,009.550 K	554,901.586 K
Koroško	69,245.000 „	150,567.039 „
Kranjsko	62,815.054 „	137,940.275 „
Goriško, Istra, Trst	94,264.916 „	177,107.058 „

Vsi vknjiženi dolgovi so znašali v Avstriji l. 1859. **2.414,361.527 K**, l. 1894 pa **9.180,779.252 K**. V 35 letih se je dolg več ko potrojil in ta dolg raste od leta do leta. Samo na Kranjskem že znaša nad 150 milijonov K. Vsako leto se na kranjskih posestvih nakopiči 3 in še več milijonov kron dolga. Leta 1902. je bilo število izplačanih dolgov 7,703.032 K, dočim so znašali novi dolgovi celo 10,857,506 K.

Dolgovi so dandanes glavni vzrok propadanja kmečkega stanu. Zato se po pravici zahteva nova razbremenitev zemljišč. »Ako so se pred šestimi desetletji odpravila fevdalna zemljiška bremena, se morajo sedaj odpraviti plutokratična (denarna) bremena, ki so prosvetnim koristim našega naroda tako škodljiva.«

Previsoka zadolžitev naših kmečkih posestev je torej najbolj kriva, da kmečki stan propada. Dolgovi sami ob sebi bi še ne uničili dolžnikov, ko bi ne bilo treba plačevati obrestij. Obrestij so glavni vzrok, da ima naš kmet vsako leto več izdatkov ko dohodkov. K temu pa še pride svo-

bodna zadolžitev t. j. pravica, da sme vsak posestnik svoje zemljišče zadolžiti tako visoko kakor ga hoče. Ako ima primanjkljaj v svojem letnem računu, pa si lahko vedno najame novo posojilo, da pokrije ž njim izdatke v svojem gospodarstvu. In to gre tako dolgo, dokler mu kdo hoče posojevati. Taki dolгови, ki izvirajo iz slabega gospodarstva, so najnevarnejši, ker nimajo namena zvišati donesek zemljišč, ampak so najeti popolnoma neproduktivno (neplodno). Vsled rastočih obrestij se dohodki krčijo bolj in bolj. Polagoma se že prodajajo kosi od zemljišča, gozdi, travniki, njive i. t. d. in nazadnje se cela žaloigra konča s tem, da pride posestvo na kant.

(Konec sledi.)

Učitelj v Trdivasi.

Poučna povest.

(Prosto po nemškem izvorniku za Slovence priredil * * *)
(Nadaljevanje.)

S početka nobenega odgovora, slednjič pa vendar reče Koren: »Vi bodete itak vse zvedeli, g. učitelj. Janez se piše pravzaprav Janez Kosi in je bil najbogatejši kmet v vasi. Lov, lenoba in razni dobri kmečki prijatelji so ga spravili na beraško palico. Posestvo je prišlo na kant, on pa je še globljeje padel, postal je žganjičar in ga mora občina rediti.«

»Ali imate dobri kmečki prijatelji tukaj veliko moč?« je vprašal Cvetko dalje.

Spet molk. Korošec se je popraskal za ušesi, župan pa je jezen gledal učitelja, kakor bi hotel reči: »kaj tebe to briga.«

Iz kota se oglasi Cesar: »To še bodete videli, g. učitelj. Tukaj so kmetje in dobri kmečki prijatelji kakor oženjeni. Stiskač tukaj in Alojz tam, Matija tukaj in Stiskač tam in tako naprej drugi pari.«

»Molči Cesar, ti nimaš nič za govoriti«, zavpije Korošec jezo.

»No, no, vi mislite, da ste visoka gospoda in jeden izmed nas ne sme govoriti«, se vmeša v pogovor Knez. »Videli bodete in to še bom doživel, da bodete vsi skupaj prišli na beraško palico.«

»Tebi se sanja«, se norčuje Kralj. »Stiskač in ti drugi dobri kmečki prijatelji prihajajo dan za dnevom k tej gospodi, ker so kot njih ljubljene prijatelji povabljeni na čašico kave in kozarček sladkega vinčka.«

Jeza je popadla pri teh besedah navzoče kmete in nehote so stiskali pesti, le Koren je ostal popolnoma miren. Ravnodušno je vstal od mize in stopil k mizi vladarjev. Porogljivo jim reče: »Vi nas hočete tukaj zasmehovati, pa zato

ste preneumni. Kaj pa, ko bi ovadil gozdarju, kie sem vas zadnje nedeljo zjutraj našel!«

Te besede so vplivale na te klateže, kakor če bi jih polil z mrzlo vodo. S prosečim glasom je mrmral Cesar: »Za božjo voljo molči, Koren.«

Koren pa je odločno nadaljeval: »Izpijte takoj Vaše žganje in pojdite domu, drugače imate z menoj opraviti!«

»Koren, ti vendar ne boš odganjal mojih gostov«, vpliva pomirjevalno Senčar.

Mirno mu odvrne Koren: »Ti si mirno poslušal, ko so nas zasramovali, a sedaj se zaveš za te ljudi. Rekel sem, da morajo iti, in pri tem ostane!«

Vrnil se je na svoj prostor, ostali pa so radovedno pričakovali, kaj bode trojica ukrenila.

Debeli Cesar in dolgi Kralj sta se negotovo pogledala. Rudeči Knez pa je jezno škripal z zobmi in prigovarjal: »Ne bodita neumna, navzlic ostanimo tukaj in zapojmo tem velikašem.«

»Le ostanite tukaj, pa bodite mirni«, jih je zadrževal gostilničar.

»Ne«, je odgovoril Cesar, jaz in Kralj greva, ker poznam Korena; je sicer dober človek, a kar reče, je kakor pribito. Vinko, račun!«

Naglo so plačali in odšli.

Pri durih bi skoro podrli Stiškača, ki je pri vratih opazoval, kdo je v sobi. »Ni Janeza notri?« ja vprašal Gesarja.

»Le pojdí, notar, najdeš same prijatelje«, je vpil Knez in strupeno pogledal Korena.

Tiho je vprašal učitelj zraven sedečega Jana: »Ta je menda spravil Janeza na beraško palico?«

»Da«, odgovori ta, »zato se ga tako boji. Kakor hitro ga zagleda Janez, ga hoče zadaviti.«

V tem trenutku se je Cvetko spet spomnil na 120 procentkov. »Le čakaj«, si je mislil na tihem, »naj le do dobra spoznam tukajšnje razmere!«

Sladko se smehljajoč se je približeval Stiškač mizi in ogovoril navzoče: »Dovolite, da prisedem? Kakor vidim, g. učitelj, ste se že seznanili z najodličnejšimi možmi v Trdivasi. Alojz, pomakni se malo v stran.«

Jeza je pograbila Cvetka, ko je opazil, da je Korošec prepustil stol Stiskaču, sam pa se stisnil v kot na klop.

G. Stiškač, zakaj se tako bojite Janeza Kosi?« je vprašal Cvetko in ostro pogledal Stiškača.

Nezaupno je pogledal Stiskač in odvrnil: »G. učitelj, če bi vi poznali Kosi-ja, bi ne vpražali tako. On je nevaren človek, ker nori v pijanosti.«

»Tako, tako«, reče Cvetko ter se obrne k županu, »g. župan, že prej sem Vas mislil vpra-

šati, imate v Trdivasi hranilnico in posojilnico (Rajfajznovko)?

Beseda Rajfajznovka je Stiskača sila neprijetno dirnila.

Župan je odgovoril: »Rajfajznovke nimamo in je ne potrebujemo.«

»Župan, ti se pa zelo motiš«, odvrne Anton Jan. »V Št. Ilju imajo že več let Rajfajznovko in vsi moji sorodniki so udje iste. Rajfajznovka pospešuje varčevanje in nudi pomoč v sili.«

»Rajfajznovke pa tudi naročujejo za ude umetna gnojila, krmila, premog, semenja itd. in, kakor sem slišal, dobro blago po nizki ceni«, pristavi Verdev.

Sedaj se pa oglasi Stiskač: »Rajfajznovka, lepa reč, seveda, ko mora premožen vsled neomejene zaveze plačevati za uboge, ko mora s krvavo zasluženim denarjem plačevati dolgove drugih.«

»Dokler sem jaz župan v vasi in imam kaj veljave, se Rajfajznovka ne bo ustanovila«, je jezno omenil župan. »To bi še bilo lepo, da bi se človek mučil in trudil in mučil za one, ki nič ne delajo in nič nimajo.«

»Župan ima prav«, je pritrjeval Alojz Korošec.

»G. učitelj ni tako hudo mislil z Rajfajznovko, on je še mlad in ne pozna nevarnosti Rajfajznovke«, je potuhnjeno dejal Stiskač, kateremu je županov nastop dal spet pogum.

»To se pa zelo motite«, je odvrnil s povdarkom Cvetko, katerega je zgrabila jeza vsled Stiskačevega ugovarjanja, »v svoji zadnji službi sem bil tri leta tajnik Rajfajznovke, ki je le koristila kmetom, pač pa škodovala onim, ki so sicer 120 in več procentov jemali.«

Te besede so sila neprijetno dirnile Stiskača.

»Stiskač, hočem ti nekaj povedati«, se obrne M. Koren k trgovcu, ne poznam sicer Rajfajznovk, pač pa sem prepričan, da so gotovo dobre uredbe, ker jim ti nasprotuješ. Pa zakaj? Kar svetuje »dober kmečki prijatelj« kmetu, to mu škoduje, kar mu odsvetuje, to mu koristi.«

»Koren, ti se rad šališ, saj se pozna.«

»Da, da, Stiskač, tebe poznamo vsi.«

»Čas bo, da pojdemo domu«, se oglasi župan, vstane, potegne usnjato možnjo in po dolgem iskanju položi pet vinarjev na mizo.

»Stoj«, reče Koren, »skoraj bi poglavitno pozabili, saj ste vsi za to, da damo kuhinjo v šoli pobeliti?«

Vsi so takoj prikimali, le Alojz Korošec je pogledal župana in kakor ta prikimal.

Cvetko je spremljal odhajajoče do veže. Stiskač pa je hitro zašepetal gostilničarju: »Ali

si slišal, kako je vnet za Rajfajznovke? Bog se nas usmili, dobro pazi Vinko, to je nevaren človek.«

(Nadaljevanje sledi.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 3.: (Hran. in posoj. v Št. P.) Prosimo sledečega pojasnila:

a) Ali nam je smatrati zadnjič Vaši Centrali poslani denar kakor navadna druga posojila, ga moramo istotako vknjižiti ter tudi izdati tozadevno »zadružno knjižico«? Je v tem slučaju odtegniti pristojbino in stroške za knjižico?

b) Je smatrati nadalje danes od Vaše Centralne prejeti znesek kot vlogo, kakor pri drugih strankah in jo je istotako vknjižiti ter poslati Vaši Centrali tozadevno »hranilno knjižico«?

Odgovor: Vi ne smete nikakor zamenjavati besedo naložba z besedo posojilo, kajti denar, katerega ste poslali naši Centrali na obrestovanje, niste nam posodili, ampak ste istega pri nas naložili in zaradi tega ne prejmemo mi od Vas tudi nikake zadružne knjižice, dolžnega pisma etc. in ne smete tudi vpisati Zadružno Zvezo v knjigo konto posojil kot dolžnico, ampak dotične zneske, katere naložite, oz. vzdignete pri naši Centrali, zabeležite vedno samo le v blagajniškem dnevniku in nikamor drugam, dokler ne prejmete zato posebne knjige: »Knjiga za naložen denar« katera se že nahaja v tisku in jo bode mogoče dobiti že čez par tednov v Zvezni trgovini v Celju.

Znesek pa, katerega ste naročili z modro blokovo dopisnico in ki je bil Vam doposlan je smatrati kot vzdig od Vaše pri nas naložene vloge ter je istega vknjižiti zopet samo v blagajniškem dnevniku kot vzdignjen naložen denar. Hranilne knjižice nam seveda ni potreba nobene pošiljati, dokler nam ničesar ne dolgujete.

Kakor hitro prejmete knjigo za naložen denar, izvolite potem vse naložbe, oz. vzdige, katere ste imeli z našo Centralo, ki so razvidni iz blagajniškega dnevnika, v isto prenesti, oz. vknjižiti, o čemu Vas naš odposlanec ob priliki še osebno podučí.

Vprašanje 4.: (Hran. in posoj. v P.) Prosimo vljudno poročila, kedaj je treba denar — najzadnje — naročiti, da se ga še dobi po poštni hranilnici (brez stroškov) do nedelje?

Odgovor: Denar, katerega rabite za nedeljo in katerega želite po poštni hranilnici, morate najkasneje naročiti v sredo tako, da dobimo naročilno dopisnico mi v četrtek zjutraj, ker traja pošiljatev, oz. nakazilo po poštni hranilnici vedno

dva dni ter dobite denar potem sigurno v soboto tako, da lahko v nedeljo že z istim razpolagate. — Sicer pa veljajo glede vzdigovanja vlog to-zadevne določbe našega pravnega reda, ka-rega imate v rokah.

Književnost.

Trgovski koledar za leto 1908 je dotiskan, ter ima sledečo vsebino: Slovensko trgovsko društvo »Merkur« in odbor; — posredovalnica; — koledar; — kolkovne lestvice; — podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov itd.; — poštne določbe; — kovani denar raznih držav; — mere in uteži držav, ki še niso uvedle metričnega sistema; — obrestne tabele; — pre-računjevalne tabele; — užitninska tarifa za mesto Ljub-ljano; — uvozna carina od špacerijskega blaga, južnega sadja, dišav in semena; — lovski red; — avstrijski konzulati; — deset zapovedi za trgovca; — knjigovodstvo; — tabela za razredčenje alkohola; — zamenjava po-kvarjenih kolkov in kolkovnih vrednotnic; varstvo iznajdb (patent); — vzorci-modeli; — pokojninski zakon za za-sebne uslužbenice; — vkladarina na železnicah; — o povzetu in predplačilu na po železnici odposlano blago; — predpisi za naročitev železniških vozov; — preraču-nanje faktur; — o varstvenih znamkah; — krošnjarstvo — dopustnost trg. potovanja; — razprodaje; — ugodnosti na železnicah za trgovske potnike s kovčki in uzorci; — potni listi; — kaj je treba storiti osebam, ki hočejo postati samostojni trgovci (pri tem so navedene vse vrste trgovine, za katere se po novem zakonu zahteva dokaz vsposobljenosti); — kako se protokolira firma; — trgovske in obrtniške zbornice; — kratice; — čekovno pravo; — pravno razmerje med šefom in nastavljenecem zlasti glede odpovednega roka. — Koledar nudi kakor kaže obširna vsebina (144 strani teksta) mnogo poučnega in praktičnega. Zlasti opozarjamo na zelo praktično vreden in zelo poučen spis o knjigovodstvu, ki obsega 27 ti-skanih strani z malimi vzorci in dvema velikima tabe-lama ter na penzijsko zavarovanje privatnih uslužbencev, ki je tako za vse delodajalce, ki imajo uslužbene privatne nastavnice kakor za nastavnice same velike važnosti. Koledar sta uredila g. dr. Rudolf Marn in knjigovodja g. Silvester Škerbinec. Cena 1 K, po pošti 1 K 20 v, naročiti ga je naravnost pri slov. trgovskem društvu »Merkur« v Ljubljani in ga ni zamen-jati s trgovsko obrtnim koledarjem, ki ga izdaja nek zasebnik.

Priobčujemo ta oklic in priporočamo ta krasen koledar prav toplo vsem slovenskim zadrugarjem. Koledar se priporoča ne le vsled lične opreme in nizke cene, ampak, kar je poglavitno, vsled mnogovrstne za-nimive vsebine in nudi ne le trgovcu vse, kar je njemu potrebno znati, ampak je vzlasti vsakemu zadrugarju, osobito uradnikom ter članom načelstva zadrug zanesljiv svetovalec v vseh mogočih trgovskih in javnih zadevah. Zadrugarji sezite pridno po njem!

Brošure. V zalogi »Zadružne Zveze v Celju« se dobivajo brezplačno sledeče brošure dokler traja zaloga:

1. Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze-Delitzschovih posojilnic,
2. Kratko navodilo za snovanje Raiffeisenovk,
3. Snujmo vinarske in sadjarske zadrug,
4. Slovensko zadrugištvo in sodelovanje učiteljsva pri istem.

Brošure št. 1. in 2. je spisal Franjo Jošt, ravnatelj »Zadružne Zveze v Celju«, brošure št. 3 in 4 pa Vlad. Pušenjak, potovalni učitelj te zveze v Celju.

Kontokorent. Trgovska knjižnica. Izide 4 krat na leto. — Priredil in izdal Fr. Zelenik, trg. knjigovodja. — Ljubljana, 1907. Cena 30 vin.

Slovenci živo občutimo pomanjkanje strokovnih knjig in knjižic in moramo biti hvaležni g. trg. knjigo-vodji Fr. Zeleniku-u, da je začel izdajati trgovsko knjiž-nico, katera naj nudi v obliki brošur denarnim, oziroma trgovskim zavodom, trgovcem, trgovskim nastavljenecem in vsem strankam, ki imajo z denarnimi. oz. trgovskimi zavodi, trgovci itd. opraviti, priliko se poučiti o raznih za nje važnih zadevah. Pred nami leži knjižica »Kontokorent« (tekoči račun), v katerej pisatelj v lahko umljivi,

lepi slovenščini pojasnjuje pomen kontokorenta, konta ter razlaga razne vrste kontokorentov in sicer kontokorent brez obresti, kontokorent z računanimi obrestmi od zapadlih zneskov, kontokorent z rdečimi številkami (avstrijski način), kontokorent z računanimi obrestmi do dneva najpoznejše dospelosti in z diskontiranim sirovim saldo, kontokorent z diskontom do dne prvega zapada oziroma do dne zadnjega zaključka in z obrestmi od sirovega saldo (retrogradni, švicarski način) kontokorent na stopnični ali angleški način. V svrhu lažjega umevanja pojasnil služijo popolnoma izdelani primeri.

Tekoči račun je sila važen za denarne in trgovske zavode, trgovce itd.; želeti je, da naši denarni zavodi upeljejo tekoči račun kot obliko modernega denarnega prometa. Ta knjižica naj jim služi v navodilo!

Knjižico prav toplo priporočamo in želimo, da vztraja izdajatelj na začetni poti in nam še poda mnogo tako dobro pisanih knjižic. Dolžnost slovenskega občinstva pa je izdajateljeva stremeljenja v najizdatnejši meri podpirati!

Slovenski trgovsko-obrtni žepni koledar za l. 1908. je izšel. Sodba o tem koledarju je bila lansko leto vsestransko laskava, vsaki je pohvalil ta koledar kot jako praktičen. Tudi za l. 1908. izišli letnik zasluži polno priznanje. Koledar je še izpolnjen in opravičuje mnenje, da boljšega trgovsko-obrtnega koledarja ni. Koledar prinaša jako popolne poštne, brzojavne, telefonske i. t. d. določbe, zadostujoče razlage kolkovin, kolkovni izvleček, razne v praktičnem trgovskem življenju neob-hodno potrebne tabele, kratko, a dobro za praktično življenje popolnoma zadostujočo razlago menice. Opo-zarjamo na odstavek: Uzance v svetovni kupčiji. Kdor hoče spoznati vsakokratni tržni položaj, z uspehom za-sledovati in umeti gibanje žitnega trga, mora poznati uzance raznih tržišč.

Vsem tem bo ta odstavek dobro došel. Omenimo še pokojninski zakon za privatne uslužbenice in pa nauk o kalkulaciji. Trgovec ki ne, ali slabo kalkulira, tudi slabo gospodari. Kalkulacija je tako potrebna, kakor kredit in kapital. Ta odstavek je jako na mestu.

Koledar je najboljši dokaz praktičnega mišljenja izdajatelja, ki pozna potrebe trgovskega stanu. Vsled tega priporočamo ta koledar, ki stane le eno krono, po pošti 20 v. več. Naroča se pri g. Fran. Zelenik, Ljubljana, Rimska c. 9.

Tudi ta koledar bo vsem trgovcem in obrtnikom dobrodošel.

Seznam jugoslovanskih zadrug.

ki so bile po izidu septembrove številke »Zadruga« regi-strovane v zadrughih registrih trgovskih sodišč oz. na novo ustanovljene.

Galicija (Štajarsko, okrož. sodišče Celje) Hranilnica in posojilnica v Galiciji, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Podsreda (Štajarsko, okrož. sodišče Celje) Hra-nilnica in posojilnica v Podsredi, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Slivnica pri Celju (Štajarsko, okrož. sodišče Celje) Hranilnica in posojilnica v Slivnici pri Celju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Jakob v Slov. gor. (Štajarsko, okrož. sodišče Maribor) Hranilnica in posojilnica pri Sv. Jakobu v Sl. gor., registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Ljubljana (Kranjsko, dež. sodišče Ljubljana) Obrtno-kreditna zadruga v Ljubljani, registrovana za-druga z neomejeno zavezo.

Mengš (Kranjsko, dež. sodišče Ljubljana) Kmetijsko društvo v Mengšu, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Mengš (Kranjsko, dež. sodišče Ljubljane) Slam-nikarska zadruga v Mengšu, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Št. Vid pri Vipavi (Kranjsko, dež. sodišče Ljubljana) Občinska mlekarstva zadruga v Št. Vidu pri Vipavi, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Rižan (Primorsko, dež. sodišče Trst) Kmetijsko društvo na Rižani pod Rozarjem, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Opuzen (Dalmacija, okrož. sodišče Split) Hrvatska Pučka Blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Sv. Martin (Štajarsko, okrož. sodišče Maribor) Hranilnica in posojilnica pri Sv. Martinu, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Senožeče (Kranjsko, deželno sodišče Ljubljana) Kmečka hranilnica in posojilnica v Senožecah, registrirana zadruga z neomejenim jamstvom.

Petrovče (Štajarsko, okrož. sodišče Celje) Hranilnica in posojilnica v Petrovčah, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Ljubljana (Kranjsko, deželno sodišče Ljubljana) Trgovsko-obrtna zadruga v Ljubljani, registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Ljubljana (Kranjsko, deželno sodišče Ljubljana) Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Metlika (Kranjsko, okrož. sodišče Novomesto) Ljudska hranilnica in posojilnica, registrirana zadruga z neomejeno zavezo v Metliki.

Radovica (Kranjsko, okrož. sodišče Novomesto) Hranilnica in posojilnica na Radovici, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Buzet (Primorsko, okrož. sodišče Rovinj) Potrošno obrtno gospodarsko društvo, registrirana zadruga na ograničeno jamčenje.

Pula (Primorsko, okrož. sodišče Rovinj) Konsumno društvo u Puli, registrirana zadruga na ograničeno jamčenje, Medulinska cesta.

Ptujska gora (Štajarsko, okrož. sodišče Maribor) Kmečka hranilnica in posojilnica na Ptujski gori, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Cerkno (Primorsko, okrož. sodišče Gorica) Kmetijska posojilnica v Cerknem, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Črna Gora (Štajarsko, okrož. sodišče Maribor) Posojilnica na Črni gori pri Ptujju, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Suhorje (Kranjsko, okrož. sodišče Novomesto) Hranilnica in posojilnica, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Novacerkva (Štajarsko, okrož. sodišče Celje) Hranilnica in posojilnica v Novicerkvi, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Sv. Mihael poleg Šoštanj (Štajarsko, okrož. sod. Celje) Hranilnica in posojilnica, registrirana zadruga z neomejeno zavezo, pri sv. Mihaelu poleg Šoštanj.

Spodnja Poljskava (Štajarsko, okrož. sodišče Maribor) Mlekarska zadruga v Spodnji Poljskavi, registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Korčula (Dalmacija, okrož. sodišče Dubrovnik) Hrvatska pučka štedionica u Korčuli, registrirana zadruga sa ograničenim jamstvom.

Vinjane (Dalmacija, okrož. sodišče Split) Hrvatska katolička pučka blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Velka (Štajarsko, dež. sod. Gradec) Posojilnica za občine Velka, Trazenberg, Ploderšnica, Süssenberg, Žitnice, Srednji Gasterei, Št. Jakob, vpisana zadruga z neomejenim poroštvom.

Lovreč (Dalmacija, okrož. sodišče Split) Hrvatska pučka blagajna za štednjo i zajmove, zadruga uknjižena na neograničeno jamčenje.

Iz zadružnega registra se je izbrisala.

Suhorje (Kranjsko, okrož. sodišče Novomesto) Hranilnica in posojilnica, registrirana zadruga z neomejeno zavezo.

Zadružne in gospodarske vesti.

Potovalni učitelj g. Vladimir Pušenjak ni več v naši službi ampak je vstopil v službo pri ljubljanski zadružni zvezi.

Naznanjamo to vsem našim zadrugam, društvom, čitateljem in prijateljem s prošnjo, naj naslavljajo v bodoče vsa pisma oz. pošiljatve, tičoč se našega delokroga in delovanja naravnost na naš naslov: »Zadružna Zveza v Celju.«

Zadružništvo v kraljevini Srbiji. Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Belgradu je priredil v dobi od 8.—10. sept. t. l. dvanajsti kongres srpskih zemljoradničkih zadruga v Belgradu, na katerem se bode poleg obligatnega dnevnega reda vršil zadružni tečaj z sledečimi predavanji:

1. O zadružnem pouku,
2. O zadružnih kreditnih zadrugah,
3. O nakupovalnih in prodajalnih zadrugah,
4. O konsumnih društvih,
5. O mlekarskih zadrugah,
6. O vinarskih in sadjarskih zadrugah,
7. O produktivnih zadrugah.
8. O zadrugah za vzajemno pomoč v slučaju boleznih in smrti itd.

Razun teh predavanj se še vrše razne druge razprave iz zadružništva in raznih poljedelskih strok. Uspehi teh zadružnih kongresov se kažejo v tem, da prodira zadružna misel v najširše sloje ljudstva in da zadružništvo znatno napreduje. Zanimanje za zadružništvo kažejo Srbi s tem, da se vsako leto več tisoč kmetovalcev udeležuje kongresa; letos n. pr. 6000.

Na Dunaju se uporabi vsak dan 782.300 l mleka.

Kmetijska osrednja zadružna blagajna se bode v kratkem v Italiji ustanovila; sedež bo prvotno Piacenza, pozneje Rim. Na prihodnjem kongresu kmet. zadrug v Piacenzi se bo sklepalo o ustanovitvi centralne blagajne z glavnico 10.000.000 lir. Namen te blagajne je vse naloge kmet. zadrug pospeševati in olajševati. V splošnem bo skrbela za ustanovitev novih zadrug, za dovoljevanje kredita, za podpiranje zadrug za izvoz kmet. pridelkov in uvoz surovin, za industrijo na deželi in vsa agrarna podjetja. Skratka, osrednja blagajna bo prevzela nalogo bančnega zavoda, kateri je v najožji zvezi s kmetijstvom ter bo vršila zvezo med ljudskimi bankami ter zadrugami in zvezami na deželi. Ta osrednja zadruga bo že tekom tega leta začela s poslovanjem.

O gospodarski zadrugi v Sinčivasi! Te dni se začne dovažanje pridelkov nove letine. Že od leta 1899. deluje to društvo v vaši sredini, in vsakdo je moral priti do spoznanja, da je delalo in dela ljudem v prid. Ker taka društva povsod nastajajo, morajo biti res zadržnikom koristna. Četudi se že ne more vsakemu v številkah dokazati, koliko mu je društvo povzdignilo cene pridelkov: Veliki žitni trg, borze, čutijo zadružništvo že leta sem, ko žitne ponudbe ne prihajajo tako nujno, kakor popred, in vsled tega se zvišuje cena. Naša zadruga je ud velikega zadružništva. To morajo vsi spoznati, in vsi se morajo društva okleniti, kolikor je mogoče. Večji ko je promet, lažje se zasluži režija, torej več ko se dovaža, več se primeroma lahko daje za vsak metrični stot žita!

Prvih sedem let se je po zadrugi prodalo vkup 133 vag. ovs, 28 vag. ajde, 28 vag. pšenice, 44 vagonov rži, 35 vagonov leče, 11 vag. fižola, 4 vagone deteljnega semena. Ali skupna množina bi morala biti štirikrat toliko in bi bila, ko bi se naše ljudstvo ne dalo po političnih nasprotnikih zapeljati. Sicer ne vsi: čudimo se, kako nam v Sinčovas dovaža mnogo nasprotnikov svoje pridelke! Veseli nas, a še bolj se čudimo, če se pristaši narodne stranke zadruge izogibljejo. Razmere se zboljšavajo, ali počasi; dolžnost vsakega rodoljuba je, agitirati za rodoljubne, splošno koristne naše naprave. In dolžnost vsakega zadružnika je, mirmo premisliti položaj take zadruga in ji zaupno izročevati svoje pridelke. Umevno je, da želi vsakdo kolikor mogoče dobre cene. A če pride kdo v zadrugo vprašat po ceni in gre potem k nasprotnemu trgovcu, češ, zadruga mi ponuja 10 v več, če ve to potem trgovec, in če že ničesar ne zasluži, ponudi desetico več. Zadružno vodstvo ima brez dvojbe več trgovske zmožnosti, kot katerikoli drug, zato je v položaju primerno prodajati, vsekako pa je mogoče, da kedaj kak trgovec ponuja nekoliko više, če se cene tako povzdigujeje, kakor n. pr. lani pri leči, a pridejo drugi dnevi, ko je zopet zadruga znatno višja v ceni.

Kar se tiče trgovine z lečo, je treba morebiti zadružnike opomniti, da je bilo prejšnja leta treba ta delek pravočasno spraviti. Pozneje je prihajalo prodajanje od tedna do tedna slabše in končno se je trpela škoda: škoda so imeli kmetje ob nizki ceni, škoda pa tudi zadruga, ki je vselej oškodovana, če padejo cene, ker mora dati že popred zadružnikom dnevno ceno, ne da bi se vedelo, ali bo mogoče za to ceno tudi prodati.

Lani pa je cena neprestano rastla skozi vso zimo. Vzrok nenavadne prikazni bilo je popolno pomanjkanje ruske leče. Revolucija je zdaj utihnila, in brez dvojbe bo tudi ta država, kakor sicer, izvažala svojo stročnino. Zato imamo pričakovati letos, da se bo prodajanje vršilo kakor prejšnja leta, da bo cena sprva najboljša in da utegne pozneje pešati. Torej svetujemo in mislimo, da je pametno, kolikor mogoče hitro pripeljati, kar se leče namlata.

Vsaj se je nekaj sličnega lani doživelo s fižolom; predlanskim je cena fižola rastla čez zimo naprej, lani pa je takoj novembra že jela padati, in kdor je imel fižola nakupljenega, izgubil je mnogo denarja. Žal, da žito ni v ceni tako stanovitno, kot bi bilo železi — kakor n. pr. denar v posojilnici; potem bi bilo lahko delati, a cena se giblje in vsled tega gibanja trpi tudi zadruga. Zadrugniki morajo to uvideti.

Gospodarje na severni strani Velikovca opozarjamo, da zadruga tudi v Velikovcu zepet deluje; naj bodo zvesti naši zadrugi, ki so tja do zdaj vozili, in naj se prizadevajo, pridobiti še druge. Z dnem, ko bodo posestniki vsaj večinoma udje naše zadruge, ko bomo videli, da vsled tega tudi gmotni uspeh boljši, to se pravi, ko bo mogla zadruga malo več zaslužiti, bo zadruga vzela v roke tudi skupno prodajanje živine. Dokler se pa že pri žitu z veliko težavo in skrbjo dela, zadruga ne more nastavlja več uslužbencev in si nakopavati novih skrbi.

Posebno volitve, ki so se vršile letos, morejo biti kmetom kažipot: proč od nasprotnikov, proč od zapeljivcev naroda. Sprejemal bo žito v Velikovcu le posestnik Hornar in le on je pooblaščen, sprejemati tudi plačila. Zadrugniki naj dovažajo zaradi tega le ob sredah, ko je tržni dan. Vsaj je za vsakogar mnogo časa zamujenega, ki večkrat dovaža po drobnem, zato je železi, da se kolikor mogoče vozijo večje množine in to le ob sredah. Da bi bilo vredno, bi eventualno delovanje uredili tako, da v Velikovcu sprejema tudi ob sobotah, to pa le če, se dovažanje v Velikovcu zdatno pomnoži.

Pozdravljamo vse rodoljube: delajte za svoje zadruge in podpirajte jih s sodelovanjem. (Po Miru.)

V Ljubljani se je ustanovila nova »Zveza slovenskih zadrug«, katere načelstvo tvorijo gg. Oton Bayr, dr. Gr. Žerjav, Iv. Knez, dr. Fr. Windischer in Josip Lenarčič. Če pomislimo, da deluje na Češkem 1400 zadrug pod okriljem jedne zadrugne zveze, pri Jugoslovanih, ki imajo okrog 800 zadrug, pa delujejo že sedaj zadrugne zveze v Splitu, Pulju, Trstu, Gorici, Ljubljani, Celju ter Gradcu in Celovcu, vidimo, da pomenja nova zadrugna zveza še hujše cepljenje že itak — po prav slovenskem načinu — razcepljenih gospodarskih sil. Nova zadrugna zveza razteza svoj delokrog po — celem jugoslovanskem ozemlju.

O priliki 70letnice M. Vošnjaka so prinesli sliko slavljenca in obširen životopis listi »Domovina« in »Soča« ter nemški zadrugni koledar »Raiffeisenkalender des bayr. Landesverbandes« v Monakovem. Slavljenca so se spominjali v daljših člankih list »Österr. landw. Genossenschafts-Presse« in mnogo slovenskih listov.

Kako pospešuje ogrska vlada denarne zadruge! Vsled pomanjkanja denarnih sredstev na Ogrskem ne morejo kreditne zadruge (mestne) svojih menic pri bankah eskomtirati. Radi tega so se nekatere zadruge v Budimpešti obrnile na trgovskega ministra s prošnjo, da priskoči vlada na pomoč. Kossuth je takoj brzojavnim potom odredil, da se da začasno zadrugam iz državnih sredstev jeden milijon kron v obliki hranilne vloge na razpolago. Te hranilne vloge se morajo tako obrestovati, kakor druge hranilne vloge, vendar so neodpovedljive, dokler traja druginja na denarnem trgu.

Ali ne bi mogla avstrijska vlada na sličen način pomagati našim, vzlasti kmetijskim zadrugam, v tej dobi občnega pomanjkanja denarja? Merodajni krogi naj se s tozadevnimi predlogi obrnejo na vlado!

Vsakoletni zadrugni shod v Nemčiji se je vršil v času od 8.—10. avgusta t. l. v Münster-u na Vestfalskem. Ob mnogoštevilni udeležbi zadrugarjev iz cele Nemčije in inozemskih zadrugarjev — zastopani so bili Angleži, Irci in naša splošna zveza na Dunaju — so se vršila važna posvetovanja o vseh mogočih zadrugnih vprašanjih. Razpravljalo se je o izkušnjah pri zadrugni prodaji žita in o organizaciji te prodaje v bodoče, o

ponarejanju kmet. potrebščin in sredstvih, s katerimi se naj ščitijo kmetovalci, o sodelovanju kreditnih zadrug pri razdolženju kmetijstva, o načinu in vzroku, zakaj naj zadruge pospešujejo dobrodelnost na deželi, o upeljavi in razširjanju čekovnega prometa, o upeljavi poštno-čekovnega prometa in poštne hranilnice ter upliva istih na Rafajznovke, o ustroju in pomenu hišnih nabiralnikov, o razmerju kmetijskih zadrug, osobito mleknar, napram delavskemu zavarovanju proti nezdodam.

Storili so se sila važni sklepi o vseh teh točkah, o katerih bomo o priliki spregovorili.

Pomanjkanje v Istri. Posledice 4 mesece trajajoče suše v Istri se kažejo. Pridelki travnikov, polja in vinogradov so neznatni, najmanj so trpeli sadonosniki. Bati se je, da bodo morali kmetje vsled pomanjkanja krme prodajati živino, s čemur bo zelo oškodovana živinoreja. Deželni kulturni svet poziva vlado naj skrbi za povzdigo v gospodarskem oziru tako zanemarjene Istre.

Važen pomen zadrugništva uvidevajo bogati tovarnarji, svojčas najljutejši nasprotniki zadrug. Tako so pred kratkim ustanovile vse tovarne, ki izdelujejo hišne nabiralnike, zadrugo z omejeno zavezo, katere namen je, kakor sami pravijo, skrbeti za obširno propagando v svrhu splošne upeljave hišnih nabiralnikov, v resnici pa je bil namen zvišati ceno hišnih nabiralnikov in se obvarovati vsake neljube konkurence. Cena za jedno pušico se je enotno določila na 6 kron. Če bodo s takimi sredstvi, da se podražujejo že itak precej drage pušice, tvrdke dosegle kak uspeh, dvomimo.

Kako velikega pomena je preskuševanje umetnih gnojil, močnih krmil itd. nam kaže poročilo blagovne centralne zadruge v Bonnu v Nemčiji za l. 1906. V tem letu se je naredilo 1145 preskušanj od umetnih gnojil in 481 preskušanj od močnih krmil. Od prvih je izkazalo 628 preskušanj manj kakor zajamčeno množino hranilnih snovi in so tvrdke morale povrniti 12.424,81 M; od drugih je 223 preskušanj izkazalo manj kakor zajamčeno množino redilnih snovi in so tvrdke morale kmetovalcem povrniti 8.441,21 M. Če pomislimo, da deluje v Nemčiji okrog 40 blagovnih centralnih zadrug vidimo, koliko stotisočakov iste kmetom na leto prihranijo. Akoravno kupujejo centralne blagovne zadruge od najboljših tvrdk in blago najboljše kakovosti, vendar isto niti najmanj ne odgovarja zajamčenim lastnostim.

Tako velike razlike z ozirom na zajamčene lastnosti se najdejo pri blagu, katero kupujejo centralne blagovne zadruge, akoravno tvrdke prav dobro vedo, da pustijo iste blago kemično preskušati. Kako se le postopajo tvrdke z trgovci in posameznimi kmetovalci, o katerih vedo, da ne dajo blaga kemično preskušati!

Radi tega je neobhodno potrebno, da v Rafajznovkah oz. v kmetijskih (nakupovalnih in prodajalnih) zadrugah združeni kmetovalci potom svojih blagovnih central oz. zadrugnih zvez, katere skrbijo za to, da se od vsake pošiljatve vzamejo vzorci in isti kemično preskušajo, naročujejo svoje kmetijske potrebščine.

Zadruge na Hrvaškem imajo lepo uredbo »obraniški sud«. Namen obraniškega suda je mirnim potem poravnati vse prepire, ki nastanejo med kmeti. v prvi vrsti med zadrugniki, jim prihraniti mnogo stroškov, katere povzročata nesrečno pravdanje in jih obvarovati sovraštva, katero je običajna posledica pravn. Preprijač se stranke pridejo k načelstvu zadruge in si vsaka stranka voli po jednega sodnika, oba sodnika pa tretjega. Ti sodniki zaslišijo stranke in priče ter upoštevajo vse razmere in na podlagi tega pomirijo stranke, oziroma dosežejo sporazumljenje med njimi. V istem smislu delujejo in v Francoskem in v Švic. mirovni sodniki. v Nemčiji mirovna društva, a pri nas? — — Nesrečno pravdanje na Slovenskem, v največji meri na Spodnjem Štajerskem, požre stotisoče na leto in je v neštetih slučajih vzrok propada kmetov.

Zadrugni tečaj v Gorici. Zadrugna zveza za italijanski del pokrajine Gorica-Goriška je priredila v mesecu avgusta 14 dnevni tečaj za tajnike posojilnic-članic. Predavanja so se vršila od 8.—9. zjutraj, in od 3.—6. zvečer, vaje pa od 7.—8. zjutraj in od 6.—7. zvečer.

Pouk je obsegal sledeče predmete:

1. Teorija kmetijskega zadrugništva,
2. Rafajznovka in denarna centrala,
3. Zadrugno pravo,

4. Zadrúžna korespondenca in praksa,
5. Knjigovodstvo po ameriškem sistemu,
6. Zgodovina kmet. zadrúžništva v Nemčiji in Avstriji,
7. Vaje.

V septembru se je priredil 2 dnevni tečaj za duhovnike, kateri se bo še spopolnil z 2 ali 4 dnevnim tečajem.

Tudi pri nas se bodo morali v zimskem času vršiti vsaj teden dni trajajoči tečaji, kateri bodo nudili udeležencem priliko se poučiti o vseh zadrúžnih vprašanjih, kakor tudi o umnem vinarstvu, sadjarstvu, živinoreji itd. Ti tečaji naj bodo predpriprave za zimske kmetijske šole, katere bi se naj ustanovile v vseh okrajih.

Zadrúžništvo na Ogrskem. Deželna centralna kreditna zadruga v Budimpešti je štela koncem l. 1906. 1956 zadrug z 498.379 člani. Centrala sprejema vloge, podeljuje kredit, eskomtuje menice in v znatni meri konvertira hipotekarne dolgove. Centrala je dosegla čisti dobiček 269.804 K, kateri se je porabil deloma za 4% obrestovanje deležev, deloma odkazal rezervnemu zakladu. O priliki občnega zbora te centrale se je vršil zadrúžni shod. V prvem poročilu se je obravnavalo o vplivu denarnih zadrug na gospodarsko življenje majhnih posestnikov. Sprejela se je sledeča resolucija: Kmetijske zadruge se bodo odslej pečale z praktičnim gospodarstvom svojih članov. Majhni posestnik se mora navajati k intenzivnemu gospodarstvu, osobito k temu, da v večji meri goji živinorejo. Za nakup plemenskih živalij naj dovolijo zadruge izvanreden kredit ter jih naj pri tem prizadevanju podpira centrala. Del čistega dobička naj uporabljajo v nakup kmet. strojev, kateri se naj posujejo zadrúžnikom.

Najemniški zadruge, ki bi naj od veleposestnikov v najem jemale posestva in ista dajala v obdelovanje svojim članom, je bil predmet drugega poročila.

Končno se je razpravljalo o pravnih zadevah zadrug in zadrúžnikov.

„Denarna centrala Zadrúžne Zveze v Celju“

izkazuje z 30. septembrom 1907 naslednji denarni promet in bilanco:

Stanje deležev koncem leta 1906	K	113.790 [—]
Vplačani deleži	»	3.800 [—]
Skupaj	K	117.590 [—]
Izplačani deleži	»	10 [—]
Stanje deležev	K	117.580 [—]
Stanje pasivnih tekočih računov koncem leta 1906	»	1.530.409 ¹⁹
Prejeti pasivni tekoči računi	»	1.660.372 ⁸⁹
Skupaj	K	3.190.782 ⁰⁹
Vzdignjeni pasivni tekoči računi	»	1.249.165 ²⁰
Stanje pasivnih tekočih računov	K	1.941.616 ⁸⁸
Stanje aktivnih tekočih računov koncem leta 1906	»	1.626.384 ⁷²
Izplačani aktivni tekoči računi	»	1.202.784 ⁵³
Skupaj	K	2.829.169 ²⁵
Vrnjeni aktivni tekoči računi	»	980.629 ¹⁹
Stanje aktivnih tekočih računov	K	1.848.540 ⁰⁶
Gotovina, poštna hranilnica in na- ložbe	»	134.220 ⁸⁷
Denarni promet je znašal v septembru:		
prejemki	»	5.592.426 ³⁸
izdatki	»	5.580.013 ⁴⁶
Skupni denarni promet toraj v septembra	K	11.172.439 ⁸⁴

Priznано najboljšé

sejalnice vnovič 'zboljšanega sestava
„Agrikola“,

**jeklene pluge,
brane, valjarje,**

kosilnice za travo, deteljo in žita,

obračalnike, stroje za grabljenje sena in žita,

stiskalnice za grozdje in sadje,

hidravlične stiskalnice,

stroje za mečkanje in robkanje grozdja,

☞ mline za sadje, škropilnice ☞

☞ za trte in druge rastline, ☞

stroje za sušenje sadja in sočivja,

vrtilne pumpe za gnojnico,

izdeluje in razpošilja v najnovjših, odlikovanih sestavih

Ustanov. 1872.

PH. MAYFARTH & Co.,

1050 delavcev.

tvornice kmetijskih strojev, livarne in parne fužine **DUNAJ 2/I, Taborstrasse št. 71.**

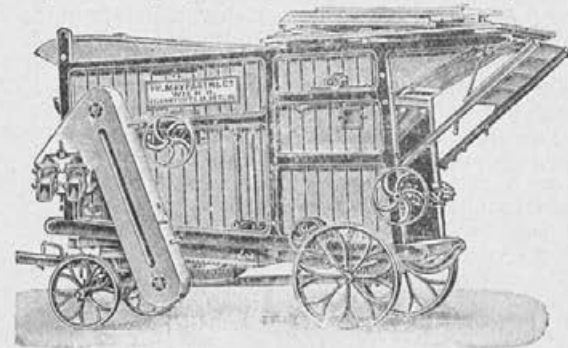
Odlikovan z nad 500 zlatimi, srebrnimi kolajnami i. t. d.

Obširni ceniki s podobami brezplačno.

Zastopniki in preprodajalci se iščejo.

mlatilnice

s patentovanimi tečaji, prirejenimi za kolobarno mazaenje (Rollen-Ringschmierlager), ročne, na vitel in motorne,

vitlje za vprežno živino,

stroje za snaženje žita, trijerje, stroje za robkanje koruze,

stroje za rezanico s patentovanimi tečaji, prirejenimi za kolobarno mazaenje, da jih je možno goniti povsem lagotno.

stroje za parjenje krme, peči za štedilne kotle in vse druge kmetijske stroje

==== Družba za uvedbo ====

„hišnih hranilnih nabiralnikov“,

družba z omejeno zavezo.

Telefon št. 4.996.

DUNAJ, I. Seilerg. 4.

Ček. konto pošne
hranil. št. 88.098.

Pridobili smo za Avstrijo izključno prodajalno pravico

„Hišnih hranilnih nabiralnikov“

tvrdke Krištofa Cloeter na Dunaju

in vabimo slavne denarne zavode k naročbi.

Nabiralniki so iz jeklene pločevine prešani in zakovani ter se izdelujejo v dveh vzorcih

Vzorec št. I,

je nabiralnik, ki se nahaja že dalj časa v prometu. Visok je 13 cm, dolg 10 cm, širok 6 cm. Nabiralniki se izdelujejo fino ponikljani. Na zadnji strani nabiralnika se nahaja priprava, ki omogočuje natakiniti posebno lastnikovo visečo ključavnico. —

Cena kosu K 4.—

Vzorec št. II,

z novim, absolutno varnim zaporom. Ta nabiralnik je 13 cm visok, 8 cm dolg in 5 cm širok. Zaradi pripravne oblike in velikosti ga je mogoče lahko v žep vtakniti. Nabiralnik se izdeluje bruniran.

Cena kosu K 4*50.

Pri obeh nabiralnikih se nahaja na zgornji strani špranja, skozi katero je lahko mogoče spustiti petkronski srebrnjak. Vzorec št. II ima razven tega na ožji steni, posebno odprtino za papirnat denar. Na prednji strani je pritrjena tablica, na katero se vtisne ime denarnega zavoda in tekoča številka. Najmanjša dobava znaša 100 kosov, dobavni čas pa krog 60 dni. Cene veljajo za Dunaj proti gotovemu plačilu. Za vtisk napisa je plačati jedenkratno plačilo za vse naročene in naknadno naročene kose v skupnem znesku po 50 v od črke. V svrhu naročila se naj obračajo zadruga na Zadružno Zvezo v Celju, ki vse potrebno oskrbi.

Zvezna tiskarna v Celju ▲ Schillerjeva cesta št. 3

izvršuje vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela od navadne do najmodernejši oblike. Ker je bogato založena z najnovejšimi okraski ter opremljena z motornim, oziroma električnim obratom, lahko izvršuje največja dela v kratkem času okusno, točno in ceno.

VSE PO KONKURENČNIH CENAH!

ZVEZNA TRGOVINA, Celje, Rotovška ul. 2

priporoča sl. posojilnicam, hranilnicam in zadrugam založne tiskovine po znižanih cenah:

	100 pol. oziroma komadov	K		100 pol. oziroma komadov	K
Obrazec A. Blagajniški dnevnik	kolek	5,-	Opravični zapisnik		5,-
B. Konto za posojila		2:20	Menice, slovenske		4,-
C. Konto za hranilne vloge	kolek	7:20	Skadenci knjiga za menice		5,-
D. Konto za zadrugne deleže		5,-	Konto his		5,-
E. Razdelnik izdatkov		6:40	Zemljknižna prošnja		5,-
F. Razdelnik prejemkov		6:40	Rubrum za zemljknižne prošnje		4,-
G. Imenik društvenikov (register)		6:40	Obrazec U. Pristopni list		6:40
H. Denarni listek		1,-	V. Izkaz za rentni davek		4,-
I. Listek vzdignjenih hranilnih vlog		1,-	Fascikelni za dolžna pisma	1 par	-90
K. Referatna pola za dolžnike		1:20	" " pristopne liste	1 "	-60
L. Poročevalna pola za dolžnike		5,-	" " menice	1 "	-60
M. Opomin ostalih obresti		1,-	Knjiga za naložen denar št. 600 K/70	kolek	2:40
N. Računski listek za posojila		1,-	" izposojila št. 600 K/70	kolek	2:40
O. Konto hranilne vloge		7,-	" inventar št. 600 K/70		2:40
P. Konto deleži in dividenda	za sklepanje računov	7,-	Imenik (index) vlagateljev 195/548		1:20
R. Konto posojila		7,-	" zadrugnikov in dolžnikov 195/548		1:20
S. Izkaz o neposrednih pristojbinah		4,-	Zapisnik za sklepe načelnstva 400 K/100		2:30
T. Računski zaključek		7,-	" občnega zbora 400 K/70		2:30
Dolžno pismo		6,-	Ovitki za obrazce O., P., R., po 100 pol po		6,-
Navodilo kako sestavljati letne račune	komad	-30			

VEZANJE VSEH KNJIG SE PRESKRBI V LASTNI KNJIGOVÉZNICI SOLIDNO IN CENO.

Zvezna knjigoveznica, Celje

Schillerjeva cesta šte. 3

se priporoča za vsa v svojo stroko spadajoča dela, kakor: vezanje zapisnikov, raznih liturgičnih in drugih knjig, molitvenikov, izdelovanje map, fascikljev itd. Sprejemajo se tudi vsakovrstna galanterijska dela. Izvršuje vse ceno, hitro in solidno.

Pri gnojenju travnikov, deteljišč in žita ne smemo opustiti poleg gnojenja z Tomasovo žlindro, superfosfatom in kostno moko

**gnojenje z kajnitom
ali 40⁰/₀ kalijevo soljo.**

Pojasnila o teh, kakor tudi drugih gnojilih daje brezplačno:

**kmetijska pojasnjevalnica kalijevega
sindikata Gradec, Raubergasse 11.**

Kalijeve gnojila se dobivajo:

pri c. kr. kmetijski družbi v Gradcu,
pri c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani

pri tvrdki

„MERKUR“

P. Majdič, Celje

in pri drugih tvrdkah.

Dr. E. Volčič, Novo mesto (Rudolfovo, Kranjsko)

je uredil in izdal:

1. „Civilnopravdni red in sodni pravilnik“ z drugimi civilno-pravdnimi zakoni. — Knjiga je popolen zbornik pravil označene vrste; koncem tvarine je obširno stvarno kazalo v slovenskem in hrvaškem jeziku. Obseg XII in 909 strani; cena vezani knjigi 8 kron, poštnina 55 vin.
2. „Odvetniška tarifa“, določila o slovenskem in hrvaškem jeziku pred sodišči, sodne pristojbine. Obseg 75 strani (20 tabel); cena 1 K 80 v.

Knjigi se dobivata pri dr.-ju Volčiču in pri knjigotržcih.

Klajno apno,

katero se je skoz
14 let izborna ob-
neslo, se dobiva
najbolj po ceni pri

Mih. Barthel & Comp.

Dunaj X/3. Siccardsburggasse 44.

Popis in ceniki zastonj

Dopisuje se v slovenskem jeziku.

! Varne pred ognjem in vlomom !

Blagajnice

prodaja v vseh velikostih, najboljše iz-
delane, firma ki obstoji že nad 30 let

S. BERGER

DUNAJ, I. Wipplingerstrasse 29.

Vzorci so v rabi in se lahko ogledajo
pri Zadrugi
Zvezi v Celju

in pri
mnogih dru-
gih posojil-
nicah in hra-
nilnicah v
vseh slo-
venskih po-
krajinah.

ÚSTŘEDNÍ BANKA ČESKÝCH SPOŘITELEN (Osrednja banka čeških hranilnic)

PODRUŽNICA V BRNU
Ferdinandova ulica 29.

Centrala v Pragi

PODRUŽNICA V TRSTU
Piazza del Pontarosso 3.

PODRUŽNICA V LJOVU
ulica Karola Ludvika b. 33.

I. Dvorna ulica 15.

PODRUŽNICA NA DUNAJU
I. Wipplingerstrasse 22.

Izvršuje vsakovrstne bančne transakcije: Tekoče račune. Uloge. Vrednostne papirje. Eskomptuje menice denarnih zavodov. Občinska, komunalna in okrajna posojila. Valute, devize, inkaso in izplačila. Financiranje gradenj javnih korporacij.

Izdaja in prodaja 4% bančne zadolžnice, katere se zamorejo uporabljati glasom zakona za nalaganje denarja sirot, dalje kot fondi, kavcije itd.

ODDELEK za VADIJE in KAVCIJE.

Izvede se povišanje lastnega akcijskega kapitala (IV. emisije). Rok vpisovanja in izplačila do 30. junija 1907. — Na željo prospekti. — Plačila se vršijo lahko v poljubnih obrokih in se obrestujejo po 4½%.

Natančnejša pojasnila daje ravnateljstvo.

10-3

Franc Nechvíle

tovarna vinogradniškega orodja, strojev za kletarstvo in kovinskih izdelkov

na Dunaju V/1, Margaretenstrasse 98/II.

Ustanovljeno 1882. Telefona št. 1556. Brzjavljivi: Nechvíle Telefon, izdeluje:

Sadne in vinske stiskalnice, sadne mline.

Stroje in priprave za uporabljanje sadja.

Brizgalnice za sadno drevje, vozne in samotvorne, za male in velike obrate.

Priprave za namazanje in desinficiranje «Unicum», za pobeljenje sadnega drevja z apnom, nadalje za beljenje pročelij, kletarstev, hlevov itd.

Peronospora-brizgalnice patent »Austria«, sestav c. kr. kmetijske družbe na Dunaju.

Razprašilnike za žveplo «Vindobona».

«Kober», patent. priprave za vbrizganje ogljikovega sulfida, najnovejši patentovan sestav s kontrol. pripravo.

Vinske sesalne in vse kletarske potrebščine.

Glogowski & Co.

Radetzkystrasse 5 ☞ Gradec ☞ Radetzkystrasse 5

Edina prodaja

Remington-pisalnih strojev

Največji zavod te vrste. Svetovna znamka.

Podružnice in prodajalnice v 42 mestih.

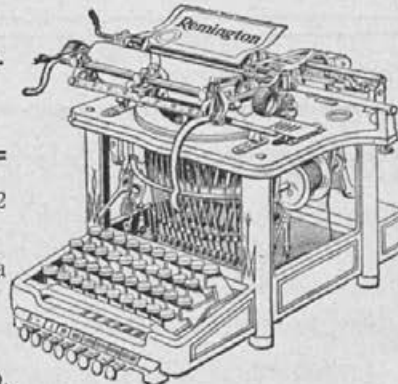
Centrala za Avstrijo na Dunaju, I. Franz-Josefs-Kai 15 in 17.

Najnovejši vzorci: _____

ILION, model št. IX, 10-2
 REMINGTON-BILLING stroji,
 SPECIJALNI TABULATOR stroji s pripravo za
 pisavo različne barve.

Posebni stroji za vsak namen in za vsako stroko.

Specijalni katalogi zastonj in poštne prosto.

„Južnoštajarska hranilnica v Celju“, ▲ Narodni dom ②

za katero jamčijo okraji: **Gornjigrad, Sevnica, Šoštanj, Šmarje pri Jelšah, Vransko** za popolno varnost vlog in za njihovo, po pravilih določeno obrestovanje do neomejene visokosti, ima sedaj hranilnih vlog **4.000.000 kron.**

Hranilnica posluje s strankami vsak **torek in petek** dopoldne, za druga opravila pa je urad odprt **vsak dan** ob navadnih uradnih urah. **Hranilne vloge** obrestuje **po 4 odstopke** in pripisuje obresti polletno h kapitalu ter plačuje hranilnica **rentni davek sama** in ga ne odtegne vlagateljem, tako, da dobe isti popolnoma **nad 4 odstotke obresti.**

Izposojuje pa od dne 1. januarja leta 1905 na zemljiško varnost **po 4 tri četrt odstotkov**, občinam in korporacijam navedenih petih okrajev **po 4 in pol odstotkov obresti.**

POSOSJILNICA V CELJU „NARODNI DOM“ ▲ v lastni hiši.

Posojilnica v Celju, ki je bila leta 1881 z neomejeno zavezo ustanovljena, šteje sedaj nad 4200 združnikov, kateri imajo vsega nad **88.000 kron** vplačanih deležev ter ima sedaj nad 6 in pol milijona kron hranilnih vlog in nad **332.000 K** rezervnega zaklada.

Hranilne vloge sprejema od vsakega, če tudi ni član zadruge ter jih obrestuje po 4 in en četrt odstotkov; posojilnica plačuje **rentni davek** sama, ne da bi ga odtegnila vlagateljem. Posojila daje na osobni ali hipotekarni kredit proti **5 in pol odstotnemu** in **5 odstotnemu** obrestovanju.

Posojilnica v Celju uraduje vsak dan dopoldne od 9. do 12. ure, izvzemši nedelje in praznike.

Razpis natječaja.

Usljed odluke, prihvaćene od upravnog vijeća na sjednici, držanoj dneva 22. o. m., razpisuje se natječaj na pokriće mjesta revizora kod ovog zadružnog Saveza.

Sa pokrićem ovoga mjesta skopćana su ova beriva:

a) Godišnja plaća od K 3900.—, isplativa u jednake mjesećne pretplatne obroke.

b) Dnevnicu od K 10 za vsaki dan izbivanja iz Spljeta u poslu Saveza.

c) Putni troškovi: na parobrodima prvi razred, na željeznicama drugi razred, a za ostala putovanja 60 para po kilometru.

Revizor, osvem stručne naobrazbe, koju mora da ima, treba da zna govoriti i pisati hrvatski.

Revizor će biti imenovan za sad provizorno, za godinu dana. Iza izmaka ovega roka, moći će se š njim utvrdit služba pogodbom i za dulje vrijeme.

Rok natječaja traje do 10. oktobra 1907.

Od predstojništva Saveza, Spljet 24. avg. 1907.

Don. F. Ivanišević. I. Antićević.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnica v Celovcu. Delniška glavnicu 2.000.000 K. Rezervni zaklad 250.000 K. Podružnica v Spljetu.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srećk, delnic, valut, novćev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Zamenjava in eskomptuje

iztrebane vrednostne papirje in vnovćuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srećke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje

vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkaso menic. ————— Borzna naroćila.

Denarne vloge sprejema

po 4 in pol odstotkov

v tekoćem raćunu ali na vložne knjićice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne z daga.

Promet s ćeki in nakaznicami.

Delniška družba „Alfa Separator“

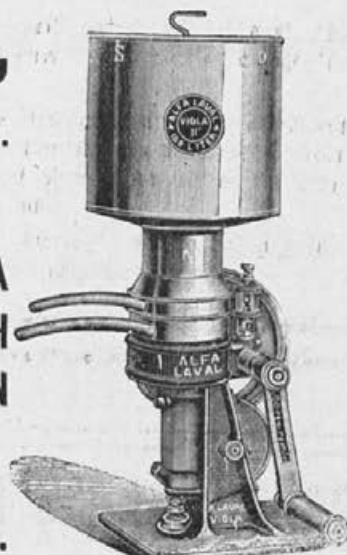

DUNAJ, XII/3,
Wienerbergstrasse št. 31.

**NAJVEČJA SPECIJALNA
TOVARNA MLEKARSKIH
PRIPRAV, STROJEV IN
== POSODE. ==**

Popolne oprave mlekarn.

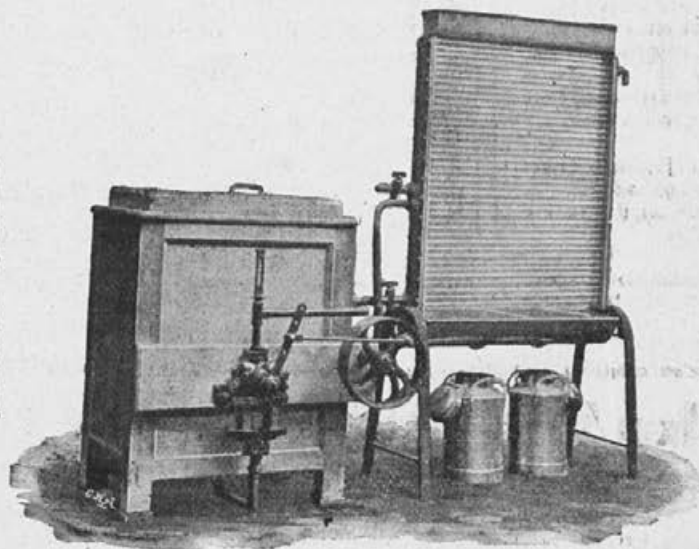
Originalni Alfa-Laval-posnemalniki model 1906

so višek popolnosti glede ostrega posnemanja in trpežnosti! Ne dajte se premotiti po navidezno ugodnih ponudbah od drugih strani, glasečih se na posnetke, in četudi so našopirjene z zapeljivim dostavkom: «sistem Alfa», temveč zahtevajte vselej izrecno le naše dosedaj neprekošene

ORIGINALNE Alfa-Laval-posnemalnice!

Hladilne naprave za nizko ohlajenje mleka po patentu Isselhard. Mleko se z lahkoto zamore ohladiti na $+1 - 2^{\circ}$ C.

Zmerna cena. Soliden izdelek. Obilo priznanih spričeval.

Transportni vrči Alfa iz posebno močne jeklene pločevine, trikrat počinjeni. Največja trpežnost. Najvišja odpornosti Poprave in novopocinjene točno in po najnižji ceni.

Zahtevajte cenik zastonj in poštne prosto.

Dopisovanje v slovenskem jeziku.

Zadružna Zveza v Celju,

registrovana zadruga z omejeno zavezo

razteza svoj delokrog po Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, Primorskem in v Dalmaciji ter ima namen, pospeševati razvoj zadružnega delovanja v obče ter zastopati koristi svojih članov v vsakem oziru.

Zadružna Zveza v Celju sprejema za člane vse pridobitne in gospodarske zadruge in društva kakoršnekoli vrste kakor: hranilnice in posojilnice, mlekarske in sirarske, kmetijske, konzumne in produktivne zadruge i. t. d.

Zadružna Zveza v Celju snuje in pospešuje poglavitno **slovenske kmečke Raiffeisenske** posojilnice ter kmetijske, mlekarske in druge gospodarske zadruge.

Revizijsko koncesijo t. j. pravico izvrševati obligatorično revizijo zadrug in društev po določilih zakona od 10. junija 1903, drž. zak. št. 133 je podelilo visoko c. kr. ministrstvo za notranje stvari Zadružni Zvezi v Celju z ukazom od 22. marca 1906 št. 743 ter izvršuje ista revizije po svojih strokovnjakih.

Denarna Centrala Zadružne Zveze v Celju je urejena vsem novodobnim potrebam primerno ter oskrbuje denarno spornavnavo med svojimi članicami.

Denarna Centrala sprejemlje denar na obrestovanje v tekočem računu ali kot hranilne vloge, katere obrestuje po najvišji mogoči obrestni meri in jih izplačuje na zahtevanje poštnoobratno. Rentni davek plačuje Zadružna Zveza sama.

Denarna Centrala dovoljuje in izplačuje zadrugam kredit v tekočem računu ali kot naložbe po kar najbolj mogoči nizki obrestni meri in kar najhitreje.

Denarna Centrala je imela prometa leta 1906 približno okroglo **15 milijonov kron** ter je ista velika dobrota za vse članice.

Vse zadruge Zadružne Zveze v Celju so imele v letu 1906:

denarnega prometa	K 236,848.258'92
čistega dobička	" 507.922'94
rezervnih zakladov	" 3,672.985'25
skupnega lastnega imetja	" 5,541.905'98
ter vseh aktiv (premoženja) skupaj	" 100,572.031'71

Zadružna Zveza v Celju je član Splošne Zveze kmetijskih zadrug avstrijskih na Dunaju, ki izvršuje pri istej tudi obligatorično revizijo.

Zadružna Zveza v Celju je imela koncem leta 1906 učlanjenih okroglo 170 zadrug.

Zadružna Zveza v Celju je naslednica poprejšnjega društva Zveza slov. posojilnic, ki je bila osnovana leta 1882—1883. Delovanje teh korporacij in njenih funkcionarjev traja toraj že 25 let in je to najstarejša Zveza na Slovenskem in na slovanskem jugu sploh.